

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

44 ncü Birleşim

24 . 2 . 1971 Çarşamba

İçindekiler

	<i>Sayfa</i>		<i>Sayfa</i>
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	132	si Sırrı Atalay'ın, araştırma, sözlü ve yazılı soru önergelerinin Resmî Gazetede yayınlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair Cumhuriyet Senatosu Başkanından sözlü sorusu. (6/558)	158:162
2. — YOKLAMA	133		
3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER	133		
1. — Başkan'ın; 43 ncü Birleşimde cereyan eden hâdiseler hakkında demeci ve aynı konuda muhtelif üyelerin konuşması	133:145	5. — SORULAR VE CEVAPLAR	162
2. — Ticaret Bakanı Gürhan Titrek'in; 13 numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonundan gizlendiği iddia edilen müfettiş raporunun komisyonda geniş şekilde münakaşa edildiğine ve Komisyondan hiçbir belgenin gizlenmediğine dair demeci.	146	<i>B - Yazılı sorular ve cevapları</i>	163
3. — İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in; 43 ncü Birleşimde kendisine verilen ihtar cezasının yerinde olmadığına dair demeci ve Başkanın cevabı.	147:154,155:157	1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in; Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğü tarafından GİMA'ya verilen pas biletlerine dair, yazılı soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe'nin cevabı (7/692)	162:163
4. — SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME	158	2. — Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Kasım Gülek'in, gazetelere verilen ilânlara dair, yazılı soru önergesi ve Başbakan adına Devlet Bakanı Turhan Bilgin'in cevabı (7/717)	164:166
1. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üye-			

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Bu birleşimde iki oturum yapan Genel Kurulda :

Kayseri Üyesi Hüsni Dikeçligil; yurdumuzda her gün dinamit ve bombalar patlatıldığını, birçok olaylar cereyan ettiğini, bunları idare eden teşkilâtın meydana çıkarılması hususunda gerekli gayretin sarf edilmediğini beyanla, yarın çıkacak daha büyük hâdiselerden kimin veya hangi müessesenin mesul tutulacağını sor-du.

Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk; öğrenci olayları üzerinde durdu ve bu öğrencilerin muhitleri ile irtibatları nazara alınmadan polisle öğrencilerin ve halkın karşı karşıya bırakılmasının doğru olmadığını, Hükümet olarak daha anlayışlı ve âdil bir tutumun uygulanmasını istedi.

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Tayfur Sökmen; Atatürk'ün yurdu Türk gençliği ile beraber Türk milletine ve Kahraman Türk ordusuna emanet ettiğini, bugün solcu ve sağcı bâzı anarşistlerin memleketi bir uçuruma sürüklemek istidadında bulduklarını, iktidar ve muhalefetin birleşerek bu hâdiseleri önlemelerinin zaruri olduğunu belirtti.

Samsun Üyesi Refet Rendeçi; Millet Meclisinde Ticaret Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi sırasında, Demirel kardeşlere Ziraat Bankasından verilen kredi mevzuunda bir raporun Millet Meclisi Hazırlık Komisyonundan gizlendiğinin beyan edildiğini, dosyasında bulunması gereken bu raporun Komisyon ve Hükümet mensuplarından gizlendiği halde başkalarının eline nasıl geçtiğinin Ticaret Bakanı tarafından açıklanmasını istedi.

Başkanın Ticaret Bakanına söz vermesi üzerine Cumhuriyet Halk Partili bâzı üyeler usul hakkında söz istediler ve müdahalelerde bulundular.

Kürsüye gelen Ticaret Bakanı Gürhan Titrak; Cumhuriyet Halk Partisine mensup üyelerin gürültüleri ve sıra kapaklarına vurmaları neticesi konuşma imkânını bulamadı.

İstanbul Üyesi Ekrem Özden'e, vâkı müdahaleleri sebebiyle iki ihtar cezası verildi.

Başkan, birleşime 15 dakika ara verdi.

İkinci oturumda; usul hakkında söz alan Kars Üyesi Sırrı Atalay; gündem dışı söz hakkının aslında üyelere aid olduğunu, gündem dışı söz alma müessesesinin böyle tertiplere alet edilemeyeceğini ve Bakanın burada bu konuda açıklama yapamayacağını belirtti.

Başkan; kendisine isnad olunan hususları cevaplamak istemiş ise de buna imkân verilmemesi ve Cumhuriyet Halk Partili bâzı üyelerin ağır ithamı ve Adalet Partili bir kısım üyelerin mukabeleleri sonucu, ağır isnatlarda bulunan üyelerin bu hareketlerinin içtüzük hükümleriyle karşılanması hususunu ve gündem dışı söz alma müessesesinin daha önceki uygulama şeklini incelemek üzere, 24 Şubat 1971 Çarşamba günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşime saat 16,20 de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Macit Zeren

Kâtip
Kastamonu
Mehmet Çamlıca

Kâtip
Sivas
Hüseyin Öztürk

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN — Başkanvekili Macit Zeren

KÂTİPLER : Mehmet Çamlıca (Kastamonu), Âdil Ünlü (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

BAŞKAN — 44 ncü Birleşimi açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yeter sayı vardır, görüşmele-
re başlıyoruz.

Ancak, gündeme geçmeden evvel, 43 ncü

Birleşim ile bu birleşim arasında vâkı olan bağlantıdan ötürü, gündem dışı mâruzatta bulunacağım.

Şüphesiz, gündem dışı söz talebeden 2 sayının arkadaşım var, onları da Genel Kurula arz edeceğim.

3. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — *Başkanın; 43 ncü Birleşimde cereyan eden hâdiseler hakkında demeci ve aynı konuda muhtelif üyelerin konuşmaları.*

BAŞKAN — 43 ncü Birleşimde, bir usul konusunda malûmat ve cevap arz edeceğimi beyan etmiştim.

Bu birleşimde 4 sayın üye gündem dışı söz talebetmiş oldular ve sırası ile görüştüler. Son konuşan Sayın Rendeci arkadaşım, Ticaret Bakanından bir konunun aydınlığa kavuşturulmasını istedi, Sayın Bakan da, ayağa kalkmak suretiyle, söz talebinde bulunduğundan kendisine söz verdim.

İşte bu andan itibaren 2 nci oturumda müzakere ortamını kaybettik. Tüzüğümüzde disiplin suçu telâkki edilen haller zuhur etti. Daha vahim durumlardan sakınmak için celseyi bugüne talik ettim.

Ancak, yapılması gerekli kovuşturma ile Sayın Atalay'ın usul hakkındaki, özellikle beni istifaya kadar davet eden beyanı hakkındaki, cevap hakkımı mahfuz tuttum. Hâdise özeti ile budur.

Şimdi arzı cevabediyorum:

Cereyan eden bu muamelede Riyasete atfı mümkün bir usulsüzlük mevcut değildir.

1. Gündem dışı konuşan üyelere, bakanların cevap vermeleri usuldendir. Bunun yüzlerce misali vardır.

Şimdi, bu misallerin tamamını değil de, içerisinde seçip, huzuruza getirmiş olduğum bazı tipik örneklerini sunacağım. Ancak, bu hususta bir noktayı aydınlığa kavuşturmak zorundayım.

Muhterem arkadaşlarım, teşbih olsun diye arz ediyorum, bir bayram namazı vardır, yılda bir defa eda edilir.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Yılda iki defa eda edilir.

BAŞKAN — Bilmemek kusur değildir. Ancak, her gün cereyan eden bir muameledeki usulü bilmemek cây-i münakaşadır, bunu bilmemek icabetmez.

Şimdi, bir sayın üyenin konuşmasından sonra, bir sayın bakanın kürsüye gelip cevap sunması hali, Meclislerimizde her gün cereyan edegelen muamelelerdendir. 365 gün toplanmamız mümkün olsa, her iki Mecliste de, bunun asgari 730 tatbikatını görmemiz mümkündür, bir yıl içerisinde.

Şimdi, bu kadar geniş tatbikatı olan bir durumun bütün örneklerini saymakla vaktinizi işgal etmek yerine; sadece konuyu kürsüye getirmiş olması sebebiyle, kendisini pek sevdiğim ve saydığım Sayın Atalay'ın zamanı idaresine tesadüf eden tipik örnekleri vermekle iktifa edeceğim.

Cilt 13; sene 1963; birleşim 99; sayfa numarası 825; oturumu idare eden Başkan, Sayın

Atalay; konuşan Sayın Üye İzzet Gener; cevap veren Bakan, Millî Savunma Bakanı Sayın İlhami Sancar.

Bu muamele usule uygun cereyan etmiştir. Sayın İzzet Gener ile Sayın İlhami Sancar arasında, konuşmadan evvel, bir anlaşma vâkı oldu mu, olmadı mı hususu sayın Atalay'ın o zaman dikkatinden kaçmıştır ve bunu araştırmamıştır. Tüzüğün 132 nci maddesi o gün de vardı, bugün olduğu gibi. Ama, sayın Atalay, sayın İlhami Sancar'ın 132 nci maddeye göre de cevap vermesinin mümkün olduğu hususunu her nasılsa ihmal etmiştir.

Cilt 19; sene 1964; birleşim 46; sayfa 69; sayın Atalay kürsüde; konuşan sayın üye, Ömer Lâtfi Bozçalı; Millî Eğitim Bakanı sayın İbrahim Öktem cevap sunuyor.

Yine aynı usûl içerisinde, usulde hata yoktur. Bu işin tertip olup olmadığı hususu, araştırma konusu yapılmamıştır. 132 nci madde o gün de mer'i olmasına rağmen, bu yönden işlem yapılması hususu zamanın Millî Eğitim Bakanı sayın İbrahim Öktem'den istenmemiştir. Kendisi de Riyasette bulunmuş olmasına rağmen böyle bir tatbikata mahal görmemiştir.

Şimdi hâdise devam ediyor. Ben, isim isim okuyayım:

Sene 1967; birleşim 80; sayfa 123; sayın Atalay kürsüde; sayın Ziya Termen görüşüyor; sayın Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu cevap veriyor.

Durum aynı.

Cilt 43; berleşim 94; sayfa 453; sayın Atalay kürsüde; sayın kadri Kaplan konuşuyor ve Devlet Bakanı sayın Sadık Tekin Müftüoğlu kendisini cevaplıyor.

Cilt 44; sene 1967; birleşim 6; sayfa 134; Başkan Sayın Atalay; konuşan üye, sayın Sadi Koçaş; Devlet Bakanı sayın Seyfi Öztürk cevap veriyor.

Yine aynı ciltte ve 1968 senesinde; 18 birleşim, 605 nci sayfada sayın Atalay vazifede; konuşan üye, sayın Hüseyin Atmaca; Tekel Bakanı sayın İbrahim Tekin cevap veriyor. Aynı usul üzerinde cevap veriyor.

Ve şimdi, 1968 yılında iki defa tekrar; 1969 senesinde 3 ncü, 14 ncü, 21 nci, 59 ncü 67 nci ciltlerde aynı şekilde hâdiseleri tek tek bulmak mümkün.

Şimdi, bir de dünkü celseyi buna ilâve etmemiz icap ediyor. Tarih...

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, dünkü gibi üye mi davet etmiş sayın bakanları kürsüye?

BAŞKAN — Anlamadınız efendim. En sonundakini de size misal olarak okuyayım da, tekrar arzı cevap edeyim. 28 . 5 . 1969 taribinde 67 nci birleşimde 539 ncü sayfada da yine bir örnek. Oturumu idare eden başkan, Sayın Atalay; konuşan üye, Sayın Hüseyin Öztürk. Siz çıktınız?

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, ben itiraz etmişim o zaman, münakaşa olmamıştı. Sayın Atalay cevap verebilir, tutanaklarda var.

BAŞKAN — Cevap veren bakan, Devlet Bakanı Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu.

Şimdi, şunu arz etmek istedim: Bu konuyu kürsüye getiren muhterem arkadaşım, Sayın Atalay, zamanı idaresinde, kendisi burada bulunduğu bir sırada, celseyi yönettiği bir sırada bir sayın üye söz istiyor; bir Sayın Bakan kendisine cevap veriyor.

Hâdise böyle tekerrür ediyor, böyle yıllarca.. Meselenin usulünden kimse şüphe etmiyor. Cevap veren bakanla soruyu soran sayın üye arasında, dışarda acaba bir konuşma oldumu idi, olmadımı idi; bu mesele bir tertip mi idi, değil mi idi? Bu konuda herhangi bir araştırma lüzumunu da Sayın Atalay hissetmiyor ve o tarihlerde dün benden tatbikatını istedikleri 132 nci madde de meriyette ve Tüzüğümüzde mevcut. Sayın Atalay kürsüde olmasına rağmen, 132 nci maddenin tatbik edileceği hususunu da her nasılsa hatırlamıyor ve söylemiyor.

Şimdi, dünkü toplantıya geliyorum: İlâve edeyim, listeyi ikmal edeyim.

23 . 2 . 1971 tarihli 43 ncü birleşim. Oturumu idare eden başkan Macit Zeren; konuşan sayın üye, Refet Rendeçi; cevap vermek isteyen ve fakat hâdiseler sebebiyle bu hakkını istimal edemiyen bakan, Sayın Gürhan Titrek.

Şimdi, burada usulsüzlük vardır. Burada Bakanla, konuşan Sayın Refet Rendeçi arasında tertip vardır ve hattâ celseyi yöneten Macit Zerede bu işe iştirak etmiştir, tertibin içindedir. 132 maddeye göre hareket edilmesi lâzım gelirken, edilmemiştir ve bu mesele tamamen usulün dışındadır deniyor.

Muhterem arkadaşlarım, bu düpedüz haksızlığı bugün huzurunuzda aydınlığa kavuşturmak istedim.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Bayram namazına benzemez, bu iş.

BAŞKAN — Şimdi, zabıtlar burada, teredüt vâkı olursa bunları tek tek okumak imkânına da sahibim.

Şimdi, ikinci hususa geliyorum. Efendim, dün Sayın Atalay usul hakkında bir görüşme yaptılar. Ben de celseyi, maalesef devamında fayda görmediğim için, kapatmak zorunda kaldığım sırada, bugüne atıf yaparak, bu beyanatta bulunacağımı söyledim.

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Tatil sebebi bu şekilde değildir Sayın Başkan, zabıtlarda o şekilde yazılmış değildir.

BAŞKAN — Lûtfediniz de dinleyiniz. Ben, bir iddiayı kazanmanın, bir yarışmayı kazanmanın çabası içinde değilim arkadaşlarım. Riyasete isnad edilmiş olan «bir taraflı muamele isnadından» kurtulmanın çabası içindeyim, hakikati dile getirmenin çabası içindeyim. Lûtfediniz dinleyiniz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Konu o değildir.

BAŞKAN — O halde ben sözümü keseyim. Bir şey mi söylemek istiyorsunuz?

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Bir soru sormak istiyorum, bir sualime cevap vermek istiyor musunuz, Sayın Başkan?

BAŞKAN — Bitsin sözüm efendim. Sual sorsanız mümkün olduğu kadar zatiâlinizi tatmin etmeye çalışırım.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Lûtfedersiniz. Sağ olun.

BAŞKAN — Gayretim sizi teavir etmek, hakikati dile getirmektir.

İkinci nokta; gündem dışı bir konuşma yapıldıktan sonra, sayın bakanlar cevap vermek istediği zaman, bunun bir tertip eseri olup olmadığı araştırarak Riyasetin vazifesi değildir. Tüzükte böyle bir göreve tesadüf etmedim. Şayet, Tüzüğün her hangi bir noktasına kısılıp kalmışta benim dikkatimden kaçmışsa bunu okuyacak, hatırlatacak arkadaşlara sadece müteşekkîr kalırım.

10 yıllık tabikati da arz ettim. 10 yıllık tabikatın içinde de bu nevi bir araştırma yap-

manın, âdeta Riyasette bir sorgu hâkimi gibi hareket etmenin, mümkün olduğuna dair bir örnek bulamadım.

3. Tüzüğün 54 ncü maddesine göre gündem dışı öz taleplerinin yazılı olarak yapılması lazımdır. Bundan bir zaruret ortaya çıkar. Bu böyle olunca, Riyasetin görüşmeyi, daha görüşmeye geçilmeden önce, durumu bilmesi normaldir, eşyanın tabiatı icabıdır. Bu önceden bilme keyfiyetine dayanarak Riyasetin tertip içinde olduğunu sanmak, sadece bir sanıdır. Kaldığı Riyaset, oturum açılmadan ancak bir kaç dakika evvel duruma vakıf olabilmisti.

4. «Bakanın konuşması yazılı olduğuna ve basına da verildiğine göre Riyaset bu tertibin içindedir.» deniliyor. Bu iddia geçerli değildir arkadaşlarım. Çünkü, Riyasetin bu konuda basınla bir irtibatı olmamıştır, basını irşad ediyorum ve yarın gazetelerde intişar edecek bir havadisi, bugünden öğrenebilme yeteneğine de sahip değilim.

Şimdi, 5 nci noktayı arz ediyorum: Başkanvokili olarak tarafsızlık karar ve azminden hiç bir şey kaybetmiş değilim. Esasen, ne 90 mevcutlu bir iktidar partisinin benim himayeme ihtiyacı vardır, ne de Cumhuriyet Senatosunda şerefle vazife gören muhalefet gruplarının Riyasetin tavizine ihtiyacı vardır. Bu anlayış içerisinde, tarafsızlık anlayışı içinde görevime devam ediyorum.

Sayın Atalay arkadaşımın istifa teklif etmesi hususuna gelince; bunu yeri iyi intihabedilmemiş bir lâfize olarak telâkki etmekteyim.

Muamele usulüne uygun olarak cereyan etmiştir, arz ederim. (A. P. sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, oru sormak istiyorum.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Bir sorum var.

REFET RENDECI (Samsun) — Satışmadar dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN — Şimdi, bir defa meseleyi vaz'edeyim.

Muhterem arkadaşlarım, lûtfediniz, lûtfediniz geniş görüşeceğiz efendim. Müsterih olunuz. Bir defa meseleyi vaz'edeyim, nerde olduğumuza tâyin edelim, ordan itibaren yürüyelim.

Şimdi, bir usul konusu 43 ncü Birleşimde kürsüye getirildi. Sayın Atalay'ın diliyle. Ben,

Riyasetin tutumu da eleştirilmiş olması itibarıyla, cevap vermek imkânını o celsede bulamadım, kapattık. Bugün bu cevabımı arz ettim.

Şimdi Sayın Atalay usule mütedair bir teklifi kürsüye getirdiği için, yani burada teklif ettiği için ki «Bakanın konuşmaması lâzım gelir» diyor. Usul hakkındaki konuşmasının muhassalâsı bu. Teklif bu. Bu teklifin bir lehinde bir aleyhinde iki sayın arkadaşına söz vereceğim ve sonra Sayın Atalay'ın teklifini de oyluyarak - mademki, benim takdirime karşı bir direniş olmuştur, başka bir yolu yok bunun - meseleyi Genel Kurulun oylarıyla halledeceğim.

Şimdi, meseleyi böylece vaz'ettikten sonra, bu arada sual sormak istiyen Sayın Türkmen arkadaşına sualini sormalarımı rica ediyorum.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, evvelâ bana söz verecektiniz. Eski zabıtlardan, (A. P. sıralarından «Sus be» sesleri) ihtar cezasından bahisle sizden söz istedim. Bunu yazılı olarak verdim. Eğer bunu (A. P. sıralarından «Bekle» sesleri.) infaz etmezseniz 2 ncı ve 3 ncü haksızlığa mâruz kalıyorum, demektir.

BAŞKAN — Sayın Özden, zatiâliniz konuşmaları bu şekilde değerlendirdiğiniz müddetçe, sizinle anlaşmanın imkânına sahip değilim ben.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Anlaşmaya lüzum yok.

BAŞKAN — Şimdi, efendim kelimelerin çelişik mânaları üzerinde konuşmak gerçi eskiden bir hünerdi, ama, bugün bu hüner olmaktan çıktı. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.) Kelimelerin altındaki gerçek sebepleri anlamaya çalışalım, birbirimizi anlamaya çalışalım Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, siz bana iki ihtar verdiniz. O celsede bana savunma hakkı verecektiniz.

BAŞKAN — Siz bana söz lütfetmiyorsunuz; bakınız bana söz vermiyorsunuz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Keyfi olarak gündemi tatbik etmeden Yüce Senatoyu tatil ettiniz. Buna hakkınız yoktu. Bu itibarla celse açılır açılmaz bana söz verecektiniz.

BAŞKAN — Efendim kürsüye dâvet edeceğim. Maksadınız kavga çıkartmak mı?

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Konuşmak mı Konuşmaksa, yazınız burada.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Niçin tatbik etmiyorsunuz?

BAŞKAN — Efendim, sıra ile geliyoruz, oturup bekleyiniz, rica ederim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Beklemek yok.

BAŞKAN — Dün de böyle yaptığınız için aldınız o ihtar cezasını. Dün de böyle yaptığınız için bu ihtar cezasını aldınız. Bu celse dünkünden ayrıdır. Tutumunuz, ayrıca Tüzük hükümleriyle karşılaşılabılır. Rica ederim oturunuz, sükûnetle bekleyiniz, zamanı gelince söz vereceğim, çağıracağım, buyurunuz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, biz sükûnetle dinliyoruz, ama siz kaidelerinizi tatbik etmiyorsunuz. Şimdi bana bu konuda söz verecektiniz.

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Özden, size tekrar bir ihtar cezası verdim ve infaz ediyorum.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ooo, çok güzel.

SAFFET URAL (Bursa) — Tarafsızlığınızın tescili.

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Türkmen özür dilerim, sorunuzu sormak için, zatiâlinize biran evvel imkân vermek için gayret sarf ettim, ama, ne yapayım, arkadaşlarınız buna mâni oldular. Buyurunuz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, benim de bir sorum var.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Türkmen zatiâlinizin grupundandır, lütfediniz size de sıra gelecektir. İki dakika beklemekle hiçbir şey kaybetmeyiz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Bir saat de bekleriz.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Sayın Başkan, usul meseleleri ve size yapılan ithamların haksız olduğunu izah buyurmak için bâzi misaller okudunuz.

Yalnız, bir mesele var; gündem dışı konuşmalardan sonra vekilin muhakkak surette cevap vermesi diye bir şey yoktur. Bir milletvekili Mecliste bâzi iddialarda bulunuyor ve orada vekil buna cevap verme hakkına haiz iken, hattâ kendi grupuna mensubolan

arkadaşları «cevap ver» dedikleri halde, o zaman orada cevap vermiyor, bu iddialara. Sonra, gelip bu mesele ile ilgili olarak cevap vermek isteğinde bulunuyor. Bu bir usulsüzlüktür. Mecliste konuşulan bir şeyi, bu şekilde buraya getirmek doğru değildir.

Sayın Başkan, biz eğer Mecliste konuşulan her mesele veya hâdiseyi buraya getirmek gibi bir duruma girersek, artık burada iş yapamaz bir hale geliriz. Meclisteki gündem dışı konuşmaların cevabının yeri burası değildir. Sayın Başkan, işte buna misal vermediniz. Verdiğiniz misaller bu durum ile ilgili değildi. Bunu izah eder misiniz? Yani, bunu doğru buluyor musunuz? Mecliste konuşulan bir hâdisenin, gündem dışı olarak burada konuşulmasını doğru buluyor musunuz? Bu sorduğum usule cevap verecek misiniz? Bunu izah buyurmanızı rica edeceğim.

BAŞKAN — Sayın Türkmen, sorunuzu sordunuz ve soruyu sormanız sırasında âdeta bâzi şeyleri de söylediniz.

Şimdi, ben cevabımı arz edeyim. Bunu bir şey için söylemiyorum. Yani, hâdis normal. Umumiyetle bu şekilde sorular sorulduğu oluyor. Usul dışı gördüğüm için söylemiyorum, oluyor.

Şimdi, dün zuhur eden münakaşaların neden neş'et ettiği hususu zabıtlarda vazı. Bu konuda değildi Sayın Atalay'ın görüşmesi. Bu konuda değildi... Bir tertip meselesinden dolayı idi. Eğer bu konuda da bir işaret zabıtlarda olsa idi, şüphesiz şu uzun izahatım sırasında bu paragrafa da yer ayırırdım. Mamafih sordunuz söyleyeyim, mamafih şimdi sorulduğu için arz edeyim.

Sayın Türkmen, bu konuya arzı cevabede-bilmek için, evvelâ Tüzüğün bize vermiş olduğu yetkiyi sınırlarıyla çizmemiz lâzım. 54 ncü maddede bu tasrih edilmiş.

Şimdi, bilinmekle beraber 54 ncü maddeyi okutuyorum.

Başlığı «Gündem dışı konuşma isteği.» «Bir üyenin gündem dışı bir diyeceği olursa, gündeme geçilmeden önce mevzu ve mahiyetini yazılı olarak Başkana bildirir. Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.» Başkaça kayda bağlı değil. Başkaça kayda bağlı değil, dikkatinizi çekerim.

«Söz verip vermemek Başkanın takdirine bağlıdır.» Takdire dair tasarrufların münakaşa yapılması mümkün değil.

«Başkanın söz vermemesi halinde ısrar ederse Genel Kurul görüşmesiz işari oyla bu konuda bir karar verir.»

Başkanın söz vermesi halinde Genel Kurul kararı ile sözden iskât edilir diye bir hüküm de yok. Çok enteresandır burası.

Şimdi, bakınız ben yetki veren maddeyi okudum. Şimdi, nerede mevzu intihabedilir getirilirse, gündem dışı konuşmanın mevzuunu teşkil edebilir, nerede vaki bir konuşma alınır getirilirse gündem dışı konuşma yapılamaz şeklinde bir ayırma tesadüf etmedim. Siz de dinlediniz, bu takdire bırakılmıştır.

Bir konuşma, bir arkadaşı rencide etmiştir. Bu konuşma Mecliste yapılmıştır, bu konuşma kahvede yapılmıştır, bu konuşma radyoda yapılmıştır, bu konuşma basında olmuştur... Aslolan, sayın üyenin kendisinin tatmin bulması; aslolan, kendisi gibi tatmin bulmak istiyen binlerce vatandaşın aydınlığa kavuşturulması isteğidir. Bu istekle ortaya getirilmiş bir talebi Sayın Bakan elbette cevaplayabilir.

Bu itibarla, 54 ncü maddede buyurduğunuz hususta mâni bir hüküm olmaması sebebiyle takdir hakkımı bu yönde kullanmak istemiş idim. Mamafih takdir hakkımı da bugün burada münakaşa eder oldum.

Şimdi, Sayın Türkmen'e arzı cevabettim. Evvelâ, söz talebenden arkadaşların niçin söz talebetmek istediklerini ve sıralarını tesbit edeyim.

REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan, ben dün söz istemiştım, sataşmalar dolayısıyla.

BAŞKAN — Soracağım efendim, lütfediniz. Şimdi, Sayın Atalay ne hakkında görüşeceksiniz?

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, biraz önce ilk defa gündem dışı bir konuşma yapan Başkan olarak, benim daha önceki davranışlarımın muhasebesini yaptınız ve beni suçlamaya çalıştınız.

(A. P. sıralarından «Ne münasebet» sesleri.)

BAŞKAN — Hayır.

SIRRI ATALAY (Kars) — Ben bitireyim, siz konuştuğunuz zaman biz sizi sükkûnetle diledik.

BAŞKAN — Buyurun efendim, buyurun vakit kaybetmeyin.

SIRRI ATALAY (Kars) — Siz içtüzük tatabilmesini tek taraflı ifade ettiniz. İzin verin noksan bıraktıklarımızı, savunmanın masuniyeti olarak, tamamlayalım. İçtüzüğün 54 nci maddesi mucibince ve başkanın üyeleri satışmaya icbar eden davranışından dolayı söz rica edeceğim.

Bir diğer husus da Sayın Türkmen'e verdığınız cevapta Millet Meclisinde yapılan görüşmenin buraya getirilmesi...

BAŞKAN — Bu hususlarda görüşeceksiniz. İki hususta söz istiyorsunuz. Peki efendim, buyurun oturun, değerlendireceğim.

Sayın Özden, yazınız burada var. Bu bahsettiğim konu biter bitmez gündeme geçmeden zatiâlinize zabıtlarla ilgili olarak söz vereceğim. Bunun dışında bir söz talebiniz var mı idi?

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Efendim ben verdığınız ihtar hususunda bir savunma yapmak istiyorum. Hem de...

BAŞKAN — Evet anlıyorum, efendim, anlıyorum. Size söz vereceğim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ne vakit vereceksiniz?

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Öncelik var zatiâlinize...

BAŞKAN — Efendim, başladığımız usul konusunu halledelim ondan sonra..

Sayın Öztürk, zatiâliniz de söz talebetmiş mi idiniz?

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Bir soru soracağım Sayın Başkan. İçtüzüğün 54 nci maddesine göre bakanların gündem dışı söz söyleme hakkı olmadığı tarafımdan ifade edilmiştir, hem de Sayın Atalay'ın Başkan olduğu zaman da, 1968 - 1969 da. Bu husus tutanaklarda vardır.

Şimdi, benim sorum şu zatiâlinizden; siz, bir Sayın Bakanın gündem dışı konuşmaları cevaplandırmasını ki, bu gündem dışı konuşma bugünkü konuşmadır, bunun derhal ele alınmayı gerektiren bir konu olduğu konusunda hem fikir misiniz. Bunu sormak istiyorum.

Siz gündem dışı konuşma...

BAŞKAN — Şimdi lütfediniz efendim, lütfediniz cevaplıyayım. Gerçi cevaba ihtiyacolaçağını zannetmiyorum. Buna cevap vermek bile güç, zira.

Bir sayın üye, bir konuda kürsüye gelir. Bazı şeyler söylerse, buna benim iştirak etmem, etmemem meselesi münakaşaya konu teşkil etmez. Edersem ederim, etmezsem etmem. Bunu açıklamak zorunda da değilim Sayın Öztürk..

Sonra dün cereyan eden hâdisede dört sayın üye konuşular. Zatiâliniz de konuşan üyeler arasında idiniz. Sühuletle konuştunuz, oturdunuz. Size söz verdiğim gibi sizden sonra bir arkadaşına da söz verdim.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Affedersiniz, arz edemedim galiba.

BAŞKAN — Başka söz talebeden?..

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Müsaade edin Sayın Başkan, yanlış anlaşıldı, yanlış tefsir ediyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Öztürk, oturunuz lütfen. Başka söz istiyen?..

REFET RENDEÇİ (Samsun) — Efendim, satışmadan dolayı dün söz istemiştim. Bugün de tekrar ediyorum.

BAŞKAN — Lütfen oturunuz, arz edeyim.

Sayın Atalay, usul hakkında dün buraya bir konu getirdi. Bugün de tartışmanın konusunu, el'an üzerinde konuşulan konu olarak, devam ettirmektedir. Ben, beni istifaya kadar varan bu usul teklifinin ancak cevabını sundum. Bunu yaparken de müeddep bir dil kullandım. Sayın Atalay'a sevgi ve saygımın varlığından bahsettim. Kendisini rencide edecek hiçbir şey söylemedim. Konuyu da tek taraflı izah etmiş değilim. Çünkü, bu konunun bir yönünü, yani benim tuttuğum yönün aksi yönünü Sayın Atalay, - zabıtlar yanımda isterseniz arz edeyim. - dün burada uzun süre arz ettiler. Ben de mukabil yönünü arz ettim. Teklifin sahibi kendisi. Şimdi bu usul teklifi üzerinde ben lehte, aleyhte söz vereceğim. Hâdis bu.

Şimdi Sayın Özden için bir şey söylemiyorum. Çünkü, ayrıdır onun konusu. Bu konuyu kararlaştırır kararlaştırmaz kendisine söz vermek zorundayım. Evvelâ Tüzükten doğuyor hakkı, benim takdirime dahi ihtiyacı yok.

Şimdi, bu konunun lehinde, aleyhinde görüşmek isteyen arkadaşım var mı efendim?

SIRRI ATALAY (Kars) — Lehinde efendim.

BAŞKAN — Efendim, siz teklifin sahibisiniz. Başka var mı efendim?.. Varsa tercihen ona vereceğim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Ben lehinde konuşacağım.

BAŞKAN — Siz teklifinizi izah ettiniz ve lehinde görüştünüz. Zabıtlarda var efendim, çok uzun.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Lehinde.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Gündoğan.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sayın Başkan, aleyhinde söz istiyorum.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım; Yüce Senatonun iki celsesini işgal eden bir konuyu kendi hudutları içinde dile getirmek maksadı ile huzurunuzu işgal ediyorum.

Önce şu gerçeği açıkça ifade etmek isterim ki, tüzük hükümleri diye bu parlamento kanadını yönetmede kullanılan usulleri hüküm altına alan mevzuat, eğer başkanlar tarafından konulma gayelerine uygun biçimde, sözüyle ve ruhiyle, tam anlamı ile uygulanmazlarsa, işte dün ve bugün cereyan eden hâdiseler meydana gelir. Çünkü hâdisede muhterem grupumun, bir sayın üyenin gündem dışı konuşması üzerine, bu kürsüye çağrılan bakanın konuşmasına müsaade edilmemesini Başkanlıktan istemesi üzerine çıkan olaylar, hiç kimsenin şüphesi olmasın ki, maalesef Başkanlık tarafından tüzük hükümlerinin konulma gayeleri dışında zorlanarak - ve betahsis bir maksadı temin için - taraftarane bir tutumun tipik örneği olmak vasfını asla kaybetmeyecektir. Çünkü, dün burada, gündem dışı konuşma yapan bir sayın üye vasıtasıyla hiç kimsenin şüphesi kalmıyacak biçimde ve mahiyette, bir gün evvel Millet Meclisi toplantısında bir bütçenin müzakeresi sırasında Bakan Gürhan Titrek'e tevcih edilen bir soru orada, o celsede kendi grupunun ısrarına rağmen, cevaplandırılmaması yüzünden hâsıl olan aleyhteki havayı dağıtmanın çaresini arama noktasından hareket edilmiştir.

Suîniyet, suikast buradan başlamıştır. Hakkaten gündem dışı konuşma mevzuu olması mümkün olmayan ve sadece bakana cevap ver-

me imkânı doğurmak için burada gelip, birkaç kelime ile Millet Meclisinde açıklanan ve «Başbakan Süleyman Demirel'in kardeşlerine nüfuz suiistimali suretiyle kredi temin etmesinin yanlış, kanuna aykırı olduğunu tesbit eden müfettiş raporunun mevcudiyetinden haberdar mısınız?» şeklindeki soru doğurduğu ağır sonuçun altında kalan bir grupun ve onun hükümetinin, biraz evvel arz ettiğim gibi âdeta suikast ile bir üyeyi bu kürsüye çıkarmak ve burada o konuyu vakti geçmiş olmasına rağmen tazeleme ve mümkünse o konu altında ezilmekten partisini ve hükümetini kurtarmak maksadına mâtufluk bir hareketler dizisidir.

Şimdi, hareketi böyle aldığınız takdirde ki, böyle cereyan etti, o takdirde Sayın Başkana soruyorum : Hareketiniz, tamamıyla önceden tasvibetmemiş olsanız dahi, sadece fiillerinizin birliği, kastedilen maksadın husulü için tuttuğunuz yol, gûya Tüzükte başka hükümler yokmuş gibi, bugün yaptığınız açıklama bir hususi maksadı tahakkuk ettirmeye alet olma durumuna getirmiş bulunmaktan ibarettir. Binaenaleyh...

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, bir noktayı da ben zatiâlinize sorayım. Evvelâ iki noktayı ayırdedeceğim.

FIKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sözü mü kesmeseydiniz daha iyi olurdu. Çok iyi olurdu. Çünkü, ben sizinle ilgili...

BAŞKAN — Hayır. Siz benimle ilgili konuştuğunuz için soruyorum.

FIKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Yalnız sizinle ilgili konuşmayı değil, Allahtan başka herkesle ilgili konuşmayı burada yaparım.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

M. YILMAZ METE (Adana) — Sayın Başkan, hatibin sözünü kesmeye hakkınız yok.

BAŞKAN — Hakkınız efendim. Hakkı teslim ederim zamanında.

FIKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan, siz tüzük hükümlerini, bugünkü izahatınızda anlattığınız veçhile, öylesine bir maksada sevk ettiniz ki, burada grupum haklı olarak âdeta isyan duygusuna kapıldı.

Dün akşam bütün Türkiye radyolarından neşir ve ilân edildiği gibi, burada konuşamayan sayın bakana yaptığı basın toplantısında bir gazeteci arkadaşımın sorduğu soru üzerine «Siz

Demirel'in kardeşlerine nüfuz suiistimali suretiyle temin edilen krediler hakkında verilen müfettiş raporunu bilmiyor muydunuz ki, Mecliste size sual sorulduğu zaman cevap vermediniz?» Sorusu üzerine sayın bakan «Evet o güne kadar böyle bir rapor görmemişim» demişlerdir. Şahit mi istiyorsunuz? Şahit TRT nin saat 19,00 da yaptığı yayınıdır.

Dün siz, bu tarihî ve tipik şahit karşısında ve huzurunuzda getirdiğimiz şekilde, bakanın evvelsi gün yapamadığı, malûmatı olmadığı için, gizlendiği için, saklandığı için çuvala sokulmak istenilen mızrağın ucunu göstermesinden sonra, Bakanın hazırlıklı olarak kürsüye gelmesine cevaz vermek suretiyle hakikaten tüzük hükümlerini maksatlarının dışında kullanmadınız mı?

Soruyorum şimdi, siz bu tüzükte 131 nci maddede gibi bir maddenin bulunduğu haberdar değil misiniz? Eğer, böyle bir tertibolmasa idi, şayet siz bir arkadaş buraya gelip de Bakanın hâlâ, düne kadar haberdar olmadığı müfettiş raporu hakkında izahat vermesini sağlama yolunda Başkanlığınızın tarafsızlığını ilân etmemiş olsaydınız, o yazılı beyanı görmenize rağmen böyle yapmamış olsaydınız size ne derdik? Evet, Sayın Başkan, 131 nci maddeyi düşünüyor. Ne diyor o da? Her hangi bir üye, her hangi bir hususta Hükümet üyelerinden izahat isteyebilir ve âdeta bir nevi genel görüşme gibi o izahat yerine görüşme yapılı ve bir husus hakkında üye, malûmat alabilir. Eğer, Refet Rendeci arkadaşımız bir hususta bilgi elde etmek istiyorduysa birçok yolu vardı. Bakanla konuşabilirdi, soru sorabilirdi, burada konuşabilirdi, bilgisi varsa arz edebilirdi, ama en az 131 nci maddeye dayanarak Hükümetten izahat isterdi ve biz de burada, taraflar konuşurdu, izahatı dinlerdik. Öyle olmadı; daha önce hazırlanmış bir konuşmayı yapabilmesi için siz Bakanın buraya gelmesini temin için başka yol bulamadınız. Refet Rendeci'yi, afedersiniz, tenzih ederim, burada bir maksada alet ettiniz, yahut oldu; müşareket halinde bir hâdise doğurdunuz. Şimdi, Sayın Atalay'ın demek istediği her halde bu olacak, bana da bunun müdafaa-sı düştü.

Sayın Başkan, tatbikat öyle olmuş, böyle olmuş, eğer bugüne kadarki tatbikat içinde bir bakanın Türkiye radyolarında malûmatlar ol-

madığı bir husus zamanı geçtikten sonra başka bir mecliste dile getirmesine cevaz verecek bir madde varsa, veya bir bakanla bir üye arasında cevap - sual şeklinde bir gündem dışı konuşma varsa, hele hele başka bir mecliste bahis mevzuu olmuş bir konuyu diğer mecliste gündem dışı konuşma halinde dile getirme imkânını veren bir tatbikat varsa itirazımızı geri alıyoruz. Ama, sizin söylediğiniz bütün hususlar, maalesef, aslında hukuka aykırı olan bir tatbikattır. Bir gündem dışı konuşmaya cevap için imkân verilmiş ise ki, şimdiye kadar verilmiştir, bu sâkim bir tatbikattır, anane teşkil etmez, âdet teşkil etmez. Sarahat var, madde var, ama maalesef, tekrar ediyorum; dün tertibin bütün unsurlarını üzerinde taşıyan bir davranış içinde bulunmanızdan dolayı, şahsan duyduğum ıstırabın hududu yoktur. Size oy vermiş olmak ve bu suretle sizden hak talebetmiş olmak durumundan daha ileride, bir Parlâmento üyesi olarak keşke öyle bir tertibe Başkanlık Divanını âlet etmeseydiniz ve biraz evvel arz ettiğim gibi bugün ve dün bu muhterem Parlâmento kamadını işgal etmeseydiniz, derim.

Şimdilik bununla iktifa ediyorum. İstirham ediyorum, eğer Senatóyu doğru yönetmek arzundaysanız, lütfen tüzük hükümlerini kendi takdirleriniz içinde kalmak kaydıyla, ama konulduğu mânalara, konulduğu gayelere, amaçlara göre tatbik ediniz, saptırmayınız. Saptırmayınız çünkü, saptırmaya müsaade edecek bir grupta, bir muhalefetle karşılıklıya değilsiniz. Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, biraz evvel vâkı mâruzatımı dikkatle dinlemek imkânına sahibolsaydı bu sualleri sormaya mahal kalmıyacaktı. Ben, aynı şeyleri tekrar etmek ve vakti israf etmek hatasından iktinabetmiş olmak için zabıtlara müracaat etmesini tavsiye edeceğim.

İkinci husus, şüphesiz, Sayın Gündoğan noktai nazarını lehte olarak arz ettiler, ben şimdi aleyhte görüşecek olan Sayın Ahmet Nusret Tuna'yı davet ediyorum; buyurunuz.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem Başkanım, muhterem arkadaşlar; bendeniz de mevzuu, iddia lehinde konuşma hututları içinde arza çalışacağım.

Şimdi, bu mevzuda elimizdeki müesseseler nedir? Bu müesseseleri bilmekte fayda olduğuna kaaniim.

Muhterem arkadaşlar, bizim tüzüğümüzde iki müessese var. Bunlardan bir tanesi, gündem dışı söz istemektir. Bir tanesi, de, Hükümeti iç veya dış politikası hakkında beyanda bulunmaya davettir. Bu iki müesseseyi birbirinden ayırmazsak; bu kabil güürültülere, bu kabil arzu etmediğimiz hallere giriftar oluruz.

Muhterem arkadaşlarım, bir mebus veya senatör muayyen bir mevzu hakkında bakandan bilgi ister. Bu soru. Bir arkadaş gündem dışı bir konuşma yapar, bu konuşmanın mevzuu her hangi bir hâdisenin aydınlanmasından munhasırdır. Bu, gündem dışı bir konuşmadır. Bir de bunun dışında, bunların hududunu aşan ve bir iki defa da tatbik ettiğimizi rahatlıkla hatırlatıyorum - bir Kıbrıs mevzuunda tatbik ettik, hattâ iki defa öyle hatırlıyorum - 132 nci maddenin tatbikatı vardır. 132 nci maddeye göre üye, muayyen bir mevzuun açıklanmasını değil, her hangi bir mevzu hakkında takibedilen politikayı sorar. Varılan kararı sorar, takibedilecek yolu sorar. Birisi muayyen bir mevzuun aydınlanmasıdır, birisi takibedilecek umumi bir politikanın beyanıdır. Maddeleri açtığımız zaman açıkça bunları görürüz.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, birinci mevzu; gündem dışı konuşmalarda umumiyetle bir mevzuun aydınlanması vardır. Arkadaşlarımız da bunu hassasiyetle isterler. Bir konuşma vukubulduğu zaman, bakanın o mevzu hakkında cevap vermesi talebedilir. Bugüne kadar, Sayın Başkanımızın da ifade ettiği gibi, pek çok da örnekleri bulunan gündem dışı konuşmalar oldu. Orada hazır bulunan bakan çıkar, mevzu hakkında aydınlatıcı bilgi verir ve gider. Bu bir mevzuun aydınlanmasının icabettiği ahvalde tatbik edilen yol.

İkinci yol; iç veya dış politikanın, oradaki tâbir böyle - bir politikanın, umumi, grupları alâkadar edecek, memleket çapında hususiyeti olan bir mevzuun konuşulmasıdır. O takdirde bakan, konuşur ve bakan konuştuktan sonra gruplar fikrini ifade eder. Bu fikir kendi taşıdığı ağırlıkla mütenasibolmak üzere bir müzakereye tabi tutulur.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, benim şahsan izah etmek istediğim husus şu :

İki mevzu vardır, iki müessese vardır; bu müesseselerden birisi gündem dışı konuşma müessesesidir. Muayyen bir mevzu hakkında hatip, âcil olan bir mevzu hakkında bilgi ister. Kalkar bakan cevap verir ve biter. İkinci bir mevzu; memleketi, bütün gruplarıyla beraber, alâkadar edecek, iç veya dış politikayı alâkadar eden bir mevzu vardır. Muayyen bir hususta bilgi edinme değil, bir politikanın belli edilmesi hali vardır. Burada çıkar bakan izahat verir, gruplar bu umumi tutum ve politika hakkında görüşlerini izah ederler. Daha mühim olanı, bu mevzu hakkında, bir politikanın açıklanması mevzuubahsolan ahvalde 132 nci madde tatbik edilir. Nitekim, Kıbrıs mevzuunda çeşitli kararlar alınmıştı, bir devrede. Hükümet geldi ve böyle bir bilgi vermek istediğini bildirdi, gruplar hazırlandılar; bakan bilgisini bildirdi, gruplar nokta nazarlarını bildirdiler, bu suretle 132 nci madde tatbikatını gördü.

Muhterem arkadaşlar, müessir yol hakkında bu malûmatı arz ettikten sonra, dünkü tatbikata müsaadenizle dokunmak istiyorum ve dolayısıyla usul teklifi yerinde mi değil mi onu arz ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, dün ne olmuş? Maa-lesef, ben de bir vazife dolayısıyla bir başka yerdeydim. Şifahi müzakereleri takibedemedim. Zabıtlardan okudum. Mevzu ve bugünkü beyanlar şu :

Ticaret Bakanlığının bütçesi konuşulmaktayken Millet Meclisi kanadında; bir arkadaş bir raporun görülüp görülmediğini bakandan sormuş. Bakan, böyle bir rapordan malûmatı olmadığını bildirmiş. Ertesi günkü gazeteler büyük manşetlerle bakan bu hususu cevapsız bıraktı diye kaydetmiş. Bu mevzu bir soruşturma tahkikat mevzuudur; bizlerin oy verdiğimiz bir mevzudur. Bizler de o müzakerede, mevzuda - bir soruşturma mevzuu idi - Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak toplandık, orada oy verdik. Her iki Meclisin müşterek vazifesine giren bir mevzudur.

Ne yapmış Bakan? Raporu ve münderecatını öğrendikten sonra Cumhuriyet Senatosuna bilgi vermek istemiştir. İşin mevzuu bu, arkadaşlar.

Şimdi, demin de izah ettiğim şekilden anlaşılıyor ki, Bakan, sarîh olarak gelir ben gündem

dışı söz istiyorum der, çıkar konuşur. (C. H. P. sıralarından «olur» sesleri) Olur. Şimdi, bu böyle değil de daha evvel bir arkadaş ayrı konuda konuşmuş, yani, daha evvel diyelim ki, Bakana ben böyle sorayım, o da cevap versin demiş olsa ki, Bakanın müstakillen şu mevzuu açıklama hakkı vardır, diğer bir arkadaşın üye olarak muayyen bir mevzu hakkında bakandan bilgi isteme hakkı varken, bir arkadaşımız da tutmuş bir gündem dışı konuşmayla bunu talebetmiştir.

Şimdi, muhterem arkadaşlar, bir tertip, bir taktik ne zaman olur? Eğer, düpedüz bakanın hakkı yoksa, şöyle bir konuşma, o arkadaşın konuşması Bakana bu hakkı temin ediyorsa, o zaman belki bir tertip ve taktikten bahsetmek mümkün. Ama, Bakanın her an için gelip, burada şu mevzuu açıklama hakkını haiz olduğunu açıkça beyan ediyorum.

Şimdi, bunların dışında, Sayın Türkmen arkadaşım, diyor ki, Millet Meclisinde konuşulan bir mevzu buraya getirilemezdi, bu bakımdan sakil oldu, yoksa Rendeci'nin de konuşması da usule aykırı değildir, Bakanın konuşması da usule aykırı değildir. Ama, Millet Meclisinde konuşulan bir mevzuun burada bizi böyle işgal etmesi doğru değildir. Ben böyle anlıyorum.

Muhterem arkadaşlar, - sözlerimi arz ederken de beyan ettim - bu mevzu her iki meclisin müşterek soruşturmasından geçen, müşterek oylarından geçen bir mevzudur. Soruşturma tahkikat konusu yaptık. Ne diyor orada? Falan rapor gizlenmiştir, falan rapor verilmemiştir. O halde, senatörlerin de oylarına, bir rapor gizlenmek suretiyle müessir bulunduğu âdetta iddia edilmiştir. Bu mevzu, orada, Millet Meclisinde geçen, Cumhuriyet Senatosunu katiyyen meşgul etmiyen bir mevzu değil. Cumhuriyet Senatosu üyelerinin her biri de o mevzu hakkında oy kullanmıştır, reyini izhar etmiştir. Bu itibarla, «Cumhuriyet Senatosunda bu işin açıklanması, beyan edilmesi doğru değildir.» şeklindeki beyana iştirak etmediğini ifade ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi bu konuşmalarından açıkça anlaşılıyor ki, Sayın Türkmen arkadaşımın ve diğer arkadaşlarımın iddialarına katılmak mümkün değildir.

Bakan, o gün orada bir ezikliğin altında kaldı, burada bunu açıklamak suretiyle hakikatin anlaşılmasını mümkün kılmak ve bu halle dünkü ibhamı silmek istedi düşüncesi hâkim. Arkadaşlar, ne cins müdafaada bulunursanız bulunun, anamevzu; bir hakikatin söylenmesine mâni olmaya çalışma hududunu geçmemektedir benim kanaatimce.

Arkadaşlar, 440 sayılı Kanunu sizler hazırladınız. İktisadi bir devlet teşekkülü bütün muamelâtında hür ve serbest hareket eder. Hattâ o müzakereleri hatırlatmak istiyorum, kanun teklifi buraya geldiği zaman, iktisadi devlet teşekküllerinde, «bağlı olduğu bakanlık» tâbiri geçiyordu. «İktisadi Devlet Teşekküllerinin bağlı olduğu bakanlık. O zaman muhterem arkadaşlarımız hep itiraz ettiler. İktisadi Devlet teşekkülleri hürdür, hattâ birinci maddesinde «özerktir» tâbiri vardır. «Bağlı olduğu» denemez. Ya ne denilir? «Alâkalı bakanlık» densin. «Bağlı olduğu bakanlık» tâbirini kaldırdık, «alâkalı bakanlık» terimini burada koyduk. Niye? Çünkü, Hükümet bir İktisadi Devlet Teşekkülü'nün her tasarrufuna, A dan Z ye kadar müdahale edemesin diye bu kaydı koyduk. İktisadi Devlet Teşekkülüyle bakanlık arasındaki münasebetin bu olduğunu lütfen kabul buyurunuz.

Şimdi, bir bütçe müzakeresi oluyor, deniyor ki, falan raporu okudun mu? Muhterem arkadaşlarım, falan raporu okudun mu?.. Böyle bir rapor var mı? Bunu lütfen işin bünyesine ve hâdisenin mahiyetine göre takdir edelim. İktisadi Devlet Teşekkülü olan Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüyle çeşitli şubeleri arasında cereyan eden muamelât ve Ziraat Bankası müfettişlerinin yapmış oldukları teftişlere ait raporlar, Sayın Bakana gelmez arkadaşlarım. Ne yapılırsa Bakanlık müfettişleri tetkikat yapar. Müfettiş raporunun bir sureti Ziraat Bankasına verilir, bir nüshası teftiş yapılan daireye verilir ve diğer nüshaları da alâkalı yerlere verilir. Benim ifade etmek istediğim husus, Ziraat Bankasında ne cins rapor varsa bakanın malûmatı altında olmalıdır mütalâasıdır ki, buna imkân yoktur.

Şimdi, Bakanın, böyle bir soru tevcih edildiği zaman, - hepimizin bu vazifelere geleceğini

düşünelim - bu şekilde bir rapordan haberi olmadığını, bhusus «gizli bir rapor var, haberin var mı?» şeklinde sorulduğu zaman buna, ademi malûmat etmesi kadar tabî bir hal olamaz. Elbet vazifesini bilen ve seven bir bakan, oradan ayrıldığı zaman, bu raporun mahiyeti nedir, ne olmuştur şeklinde bir tetkikat yapacaktır.

Sayın Bakan bu tetkikatının sonunda şuna muttali olmuştur. Ziraat Bankası müfettişlerinin Yenişehir Şubesinde yaptığı bir tetkikat vardır. Bu şubenin Ziraat Bankası Umum Müdürlüğüne yazdığı normal teftişe mütaallik bir rapor vardır. Bu gizli bir rapor değildir. Her yıl yapılması mütadolan bir rapordur.

BAŞKAN — Sayın Tuna bunlar müddetli konuşmalardır, kısa kesmenizi rica edeceğim.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Evet efendim. Bunu öğrenmiş, gelmiş, Meclis huzurunda, bhusus T. B. M. M. üyelerinin oylarıyla karara bağlanmış bir mevzuda; böyle gizli rapor v. s. gibi itham yaratan, şüphe yaratan, endişe yaratan bir bulanıklığı gidermek ve raporun mahiyetini açıklamak üzere söz istemiştir.

Muhterem arkadaşlar, çünkü matbuat toplantısını tetkik ettiğimiz zaman görürüz ki, Sayın Bakanın ifade etmek istediği mevzu budur.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi Sayın Bakan konuşmadı...

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Madde olarak söyleyin.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Onu diyen arkadaşına şunu söylüyorum; bu T. B. M. M. nin kürsüleri hürdür, üyelerin konuşma hakkı olan ahvalde Hükümete de bu hak tanınmıştır.

Bu zamana kadar olan gündem dışı konuşma hakkı...

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Madde, madde?

BAŞKAN — 54.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Şimdi, zatiâlinizin bu şekilde bir tereddüdü varsa, onu bu kürsüden derhal maddelerle izah etmek mümkün olmaz. Yalnız, şunu arz edeyim ki, T. B. M. M. nin müzakerelerinde başından

sonuna kadar hükümet bulunur. Üyelerin haiz olduğu haktan daha fazlasını, tercihan söz söyleme hakkını da, haiz olduğuna dair maddelerimiz vardır. Fakat, şimdi hangisidir, nerede derseniz burada arz edemem. Zatiâlinize, buyurun. Bu maddeleri bulup arz edeyim. Yani Hükümet üyeleri müzakerelere iştirak eder.

BAŞKAN — Sayın Tuna bağlayınız lütfen efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Ve tercihan, hattâ üyeden daha fazla, komisyondan da ileri, komisyonun sözcüsünden de ileri, tercihan söz alma ve konuşma hakkı vardır, onu arz ederim.

Muhterem arkadaşlarım, bu izahatımdan sonra neticeye varıyorum. Şimdi, Sayın Atalay der ki, «Hükümetin bu şekilde gündem dışı konuşma hakkı yoktur.» Yukardan beri izah ettim, Hükümetin bütün müzakerelere iştirak etme hakkı vardır; üyelere tercihan konuşma hakkı vardır. Meclisin açıldığı, - değil bu Meclisin, tâ Cumhuriyet Meclislerinin açıldığı - gündemden beri, bu kabîl gündem dışı bir konuşma olduğu zaman, o mevzuu hemen açıklamak üzere bakanların konuşma hakkı vardır.

«Tertip şeklindeki» bir beyan, hak olmıyan bir neticenin istihsali karşılığında konuşulacak bir sözdür. Bakanın, bir mevzu hakkında doğrudan doğruya gelip açıklama yapması mümkün iken, bunun tertip veya taktik şeklinde değerlendirilmesi isabetli değildir. Bakan, matbuata intikal eden - diğer tarafta konuşulduğu zaman muttali olmadığı ve vazifesi icabı da her zaman muttali olmaması mümkün olan - bir rapor hakkında, yıllık teftiş raporu hakkında bir açıklama yapmak istemiştir; gizli rapor olmadığını söylemek istemiştir. Şu hakkın sarıhçe kullanılmasına cevaz verilmesi lâzımdır.

Bir de «132 nci maddeye göre gruplar konuşsun» şeklinde beyan var. Muhterem arkadaşlar, grup olarak hiçbir mevzudan çekinecek halimiz yok. Yalnız, hukukî statüyü ortaya koymaya mecburuz. Bir arkadaşımız bir raporun mahiyeti hakkında bilgi verilmesini istemiş. Bakan beyan etmiş. Bu, T. C. Hükümetinin dış ve iç politikasını alâkadar eden ehemmiyetli bir mevzuun müzakeresi değildir. Bu itibarla gruplara konuşma hakkını vermek isabetli değildir. Bahusus dedikleri mevzu T. B. M. M. nce karara

bağlanmış bir mevzudur. Karara bağlanan bir mevzuu, çeşitli vesilelerle tekrar, tekrar hırpalamaya kalkarsak, Anayasanın gösterdiği yolu, Anayasanın bir esasa bağlamak üzere çizdiği yolu inkâr gibi bir neticeye müncer oluruz. Belki bu didikleme politik olur, ama hukuka uygun olmaz. Bu itibarla muvafakat etmediğimizi, 132 nci maddenin bu hususta uygulanmasının yerinde olmadığını ifade ediyorum. Sayın Atalay'ın beyanı, hukukî bir netice almaktan ziyade politik bir netice almaya çaba sarf etmedir. Talebinin reddini ve Sayın Başkanın esaslarını daha evvel izah ettiği şekilde müzakerelere devam olunmasını teklif ederim. Saygılarımla. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Şimdi konunun lehinde ve aleyhinde konuşuldu.

SİRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkanım, beyanım var, demin de sordum.

BAŞKAN — Bahsedeceğim efendim, yazmış göndermişsiniz, söyleyeceğim; yazınız burada. Zaten demin bahsettim, tekrar bahsedeceğim, lütfediniz. Lehinde ve aleyhinde görüşüldü, müzakere bitmiştir efendim.

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Sizden bir soru sorabilir miyim efendim?

BAŞKAN — Buyurun sorunuz.

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Sayın Başkanım, bu konuya bağlı olmadan, mücerret olarak bir noktanın, bundan sonraki tatbikata medar olması için tavazzuhuna ihtiyaç duyuyorum. Hükümetin, 131 ve 132 nci maddelerin dışında 54 ncü madde muhtevası içinde, Senatoda gelip gündem dışı konuşma yetkisi var mıdır, yok mudur? Varsa metni okuyarak, metinlere istinad ettirebilir misiniz?

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — 59 ncü madde.

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Tatbikat misali vermeden mücerret, tüzük muvacehesinde, maddeye göre gündem dışı söz alıp konuşabilirler mi?

BAŞKAN — Arz edeyim efendim.

REFET RENDEÇİ (Samsun) — İstişare makamı değildir.

BAŞKAN — Arz edeyim, Bu tekrar cevaplanması gereken bir durum olmaktan çıktı. Çünkü, deminki izahatım arasında bilmem zatı âliniz burada mı idiniz?

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Buradayım.

BAŞKAN — O izahatımın içinde bu vardı efendim. 10 yıldan beri tatbik etmekte olduğumuz bir kaidedir bu. Her iki Mecliste 10 yıldan beri tatbik edilmekte.

NECİP MİRCELAMOĞLU (İzmir) — Madde olarak soruyoruz? Tüzükte var mı? (C. H. P. sıralarından «tüzükte var mı?» sesleri)

BAŞKAN — Tüzükte yoktur, fakat tatbikatı bu şekle sokan da benden evvelki sayın başkanlardır. Misallerini okudum bu bir.

İkincisi...

MUSLİHİTTİN YILMAZ METE (Adana) — Tüzükte yok dediniz; bu söz zapta geçti efendim. Zapta geçti ya mesele yok.

BAŞKAN — Zapta geçti efendim; bizde saklı gizli bir şey yok. Kimseden bir şey kaçırmıyoruz. 54 ncü maddeyi okuyorum, lütfediniz.

MUSLİHİTTİN YILMAZ METE (Adana) — Bu keyfi hareketinizi de zapta geçirmiş oluyorsunuz.

BAŞKAN — Yani, ben sayın Genel Kuruldan bir şey kaçırmıyorum. Gizli saklı bir işimiz yok.

Efendim müzakere bitmiştir, siz anlamakta devam edebilirsiniz. Cevaplarımızı arz ettik zatiâllileri de grupları adına konuştular.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Sayın Başkanım tüzükte buna ait bir 59 ncü madde vardır.

BAŞKAN — Sayın Mirkelâmoğlu... (Gürültüler) Muhterem arkadaşlarım, bu soru olmanın şeyleri sıralarınızdan siz zorluyorsunuz; çoğu zaman Riyaset olarak hataya düşüyor isek, bunu, istemiyerek sizin ilcaatınızla yapıyoruz. Çok rica ederim, oturunuz, dinleyiniz. Muamele bitti.

58 ncü maddeyi okuyorum şimdi.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — 58 değil 59 ncü madde.

BAŞKAN — Bir hatanın içinde olmadığını izah için, genel kurula tekrar yaptığım muamelelerin doğruluğunu ispat için 58 ncü maddeyi okuyorum. Rica ederim anlayış gösteriniz.

Efendim 58 ncü madde «usul hakkında konuşma istekleri : Asıl mesele hakkındaki ko-

nuşma isteklerinden önceye alınır.» Biz de öyle yaptık. O derece önceye aldık ki, iki gündür esasa giremedik.

«Usul hakkındaki konuşmalar; bir konunun görüşülmesine yer olmadığına, gündeme veya bu tüzük hükümlerine uyulması gerektiğine ilişkin olur.»

«Bir üyenin usul hakkındaki teklifinin leh ve aleyhinde, ancak iki üye onar dakika söz söyleyebilirler». Neticede oya başvurulması gerekirse, mesele işari oyla halledilir.»

Beyefendiler, ben bundan başka bir şey yapmadım. Leh ve aleyhte olmak üzere iki sayın üyeye söz verdim, şimdi hâdiseyi oyluyacağım.

Sayın Atalay söz istemekte, direnmektedir. Üçüncü bir şahsın konuşmasına okuduğum tüzük imkân vermiyor. Bu bir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan 65 nci madde ayrı.

BAŞKAN — İkincisi, kendisi biraz evvel yapmış olduğum konuşma sırasında «kendisinin söylemediği sözleri, kendisine isnadettiğim gerekçesi ile» söz istemektedir. Bunun tüzükteki adı satışmadır. Bu gerekçe ile benden söz istemektedir.

Arkadaşlar, ben konuşmamın mühim bir kısmını yazılı yaptım. Ancak şu listeye temas ettiğim sırada yazılı değil de nota bakarak konuştum. Bu itibarla kendisine söylemediği her hangi bir sözü isnadetmedim. Bu itibarla, direndiğini ifade ettiklerinden oylarınıza başvuracağım. Sayın Atalay'a söz verilmesini kabul edenler... Lütfen sayınız, yardım ediniz lütfen... (C. H. P. sıralarından «sayın Başkan zilleri çalın» sesleri) (Ziller çaldı). Kabul etmiyenler efendim...

SIRRI ATALAY (Kars) — Merak etmeyin konuşacağım. 84 ncü maddeyi de böyle kabul ettiniz.

BAŞKAN — Kabul edilmemiştir efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Merak etmeyin konuşacağım, 84 ncü maddeyi de böyle kabul ettiniz.

İSA BİNGÖL (Muş) — Bu ne kadar tehdit (Gürültüler)

BAŞKAN — Şimdi, meselenin esasını oylarınıza sunuyorum.

SIRRI ATALAY (Kars) — O husus oylamayı gerektirmez.

BAŞKAN — Bir usul meselesini hallettiğimize göre...

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkanım arz edeyim bu oylamayı gerektirmez.

BAŞKAN — Ticaret Bakanı Sayın Gürhan Titrek'in bu konuda konuşmasının usule uygun olup olmaması hususunu oylarınıza sunuyorum. (C. H. P. sıralarından «oylama yapılmaz» sesleri) (Gürültüler)

Usule uygun olduğunu kabul edenler... (Şiddetli gürültüler) Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir efendim. (Şiddetli gürültüler, anlaşılmayan karşılıklı konuşmalar)

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Oylıyamazsınız.

SIRRI ATALAY (Kars) — Oylamayı gerektirmezdi.

SAFFET URAL (Bursa) — Sayın Başkan buna çoğunluğun diktası derler; siz de bunun aracısı oluyorsunuz.

BAŞKAN — Şimdi, sayın Ekrem Özden zabıtla ilgili olarak söz istemişlerdir. Kendisine söz veriyorum; buyurunuz efendim. (A. P. sıralarından «söz sırası Bakanındır.» sesleri) Evet efendim. Ancak bir noktayı karar bağladıktan sonra sorayım. Özür dilerim sayın Özden.

Sayın Bakan görüşecek misiniz efendim?

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Çankırı) — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz. (C. H. P. sıralarından «olmaz» sesleri)

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Şaşkınlık içindesiniz.

RIZA İŞİTAN (Samsun) — Nasıl Başkanlık yapıyorsunuz? (Gürültüler)

BAŞKAN — Evet efendim, sayın Bakan görüşmek istedikleri için kendilerine söz veriyorum. Karara bağlandı, tekaddüm ederler.

DOĞAN BARUTÇUOĞLU (Manisa) — Terzip yine devam ediyor. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Titrek bir dakikanızı rica edeyim.

Pek muhterem arkadaşlarım, rica ederim 3 - 4 kelime söyleyeceğim dinleyiniz. Takdirimi kullandım, sayın Bakanı davet ettim, söz verdim, isyan ettiniz. Kabul ettik... Usulü uyguladım, genel kuruldan icazet aldım, izin aldım, davet ettim, isyan ediyorsunuz... Rica ederim, bir anlayışın içine girelim. (Gürültüler)

DOĞAN BARUTÇUOĞLU (Manisa) — Bu tertibin tâ kendisi. (C. H. P. sıralarından «sayın Bakan taktik devam ediyor» sesi)

SIRRI ATALAY (Kars) — Tertibin tâ kendisi.

2. — *Ticaret Bakanı Gürhan Titrek'in; 13 numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonundan gizlendiği iddia edilen müfettiş raporunun komisyonunda geniş şekilde münakaşa edildiğine ve Komisyondan hiçbir belgenin gizlenmediğine dair demeci*

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Bakan.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Çankırı) — Sayın Bakan, muhterem ssnatörler; Bakanlığımın 1971 mali yılı bütçesi Millet Meclisinde dünkü müzakereler esnasında, içtüzük gereğince...

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Dün değil, evvelsi gün.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — İçtüzük gereğince son sözü konuşan C. H. P. Gaziantep Milletvekili sayın Şinasi Çolakoğlu'nun, Ziraat Bankası Yenişehir Şubesinde, Özel Yükseliş ve Mühendislik Yüksek Okuluna açılan kredilerin, açılış ve işlenişinde bazı yolsuzluklar bulunduğu şeklindeki beyanları ve bu beyanın istinadettiği Ziraat Bankası...

BAŞKAN — Sayın Bakan sizin görüşmeniz de yedi dakika ile mukayyettir. Rica ederim ona göre okuyunuz.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Ziraat Bankası müfettişlerinin 6 . 6 . 1970 tarih ve 2 sayılı raporları hakkında dün Meclis kürsüsünden ifade edemediğim, bu arada son söz sebebiyle... (C. H. P. sıralarından gürültüler) Son sözün milletvekilinde bulunması sebebiyle söz alamadığım husus da, çok kısa, birkaç cümle ile, sayın arkadaşım Refet Rendecinin de sorularına cevab olmak üzere beyanda bulunuyorum. (C. H. P. sıralarından gürültüler ve «burda cevap olmaz, Millet Meclisince, burada olmaz» sesleri)

Bahse konu rapor, gizli bir rapor olmayıp (C. H. P. sıralarından «olmaz» «olmaz» sesleri gürültüler) T. C. Ziraat Bankası Yenişehir Şubesinin 30 . 12 . 1967 ilâ 31 . 12 . 1969 çalışma dönemini kapsıyan, şubenin genel ticarî muamelâtını konu alan normal bir teftiş raporu olup; rapor...

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Bu dosyada yok.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Teftiş Kurulunun 29 . 6 . 1970 tarih ve...

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Zatiâliniz de bilmiyordunuz, yeni öğrendiniz.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Komisyona verilmedi.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — ... Ve 20 sayı ile muameleye konulmuş bulunmaktadır.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Yeni öğrendiniz siz de...

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Sabredelim... Raporla bahsi geçen bütün hususlara...

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Ne zaman öğrendiniz bunu, ne zaman?..

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Daha önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine niyabetle vazife gören 13 numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonunca ıttılâ kesbedildiğinin ve...

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Nerede? Raporla bu yok. Nerede, bu yok? Yahu nerede bu?... (C. H. P. sıralarından gürültüler)

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Komisyon raporu ile muhalefet.. (Gürültüler) Komisyon Raporu ile muhalefet şerhleri dikkatle (C. H. P. sıralarından gürültüler) tetkik edildiğinde, rapora konu teşkil eden hususların... (C. H. P. sıralarından şiddetli gürültüler)

BAŞKAN — Zabıtların sinesine aksediyor efendim konuşmanız; buyurun efendim. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Geniş münakaşa edildiği görülecektir. Kaldı ki raporun, müfettişin son görüşleri bölümü tetkik edildiği takdirde, «tenbih olunmalıdır, bu yolda tebligat yapılmalıdır» şeklindeki beyanları, cezai ve hukukî bir mesuliyet görmediklerinin ifadesidir. Aksi kanaatte olsalardı müfettişler...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Saibeli Başbakanı, saibeli Başbakanı müdafaa etme.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Yani kanunsuzluk görselerdi, so-

rusturma açılmasını raporlarında isterlerdi.

Muhterem arkadaşlarım, bu gizli denen raporla, Soruşturma Hazırlık Komisyonu üyesi bulunan arkadaşlarım, soruşturma raporunu da tetkik etsinler göreceklendir ki, raporla...

NEJAT SARLICALI (Bahkesir) — Alâkası yok... Rapor da yok.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Vazifenizi yapmâlısınız beyefendi. Tetkik etmemisiniz. (C. H. P. sıralarından gürültüler) Aynı şeylerdir... Aynı şeylerdir. (C. H. P. sıralarından gürültüler)

Buna rağmen...

BAŞKAN — Sayın Sarlıcalı, hatibin sözünü kesmeyiniz efendim. Buyurunuz efendim.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Buna rağmen, idare kademesinde kanunsuz işlem yapılıp yapılmadığının da ayrıca tahkikatını devam ettirmekteyiz. Müfettişlerin böyle söylemiş olmalarına rağmen, kanunsuzluk yoktur denmiş olmalarına rağmen, tahkikat yaptırıyoruz. İstedığınız zaman da, o tahkikatın neticesini yüksek bilgilerinize sunarız.

NURETTİN AKYURT (Malatya) — Lüzum yok, lüzum yok. (Gürültüler)

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Hiçbir rapor gizli kalmamıştır; raporu gizlemeye hiç kimsenin ihtiyacı yoktur. Yapılan muameleleri, müfettiş raporları ile birlikte, 13 Numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonunda...

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica ederim Sayın Titrek. Sayın Gündoğan anlıyamadım, lütfen tekrar eder misiniz efendim.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Hırsızlıklar gizli yapılır.

BAŞKAN — Bu sözünüz suçtur, suç. Onun da karşılığını vereceğim efendim. (Gürültüler)

ORHAN KOR (İzmir) — Hırsız kendinsin, kendin.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — 13 Numaralı Soruşturma Hazırlık Komisyonu raporları ile karşılaştırmın, bütün meseleleri göreceksiniz ve Meclislerin tasviplelerine iktiran etmiş olan bir karar hakkında...

SAFFET URAL (Bursa) — Siz ölmüş bir iktidarsınız, ölmüş. Cenazeyi kaldırmamakla yavaşlatamazsınız, ama ancak kokuşturursunuz. (Gürültüler)

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — İstedığınız kadar bağırın, bizler her zaman için...

BAŞKAN — Vaktiniz doluyor Sayın Gürhan Titrek.

TİCARET BAKANI GÜRHAN TİTREK (Devamla) — Bağlıyorum efendim. Bizlerin her zaman için (C. H. P. sıralarından gürültüler) vicdanımız hür, alınımız aktır. Veremeyeceğimizin hesap da yoktur. Bunu böylece bilelim. Saygılarımla. (A. P. sıralarından sürekli alkışlar)

ORHAN KOR (İzmir) — Sayın Gündoğan Harmançılık Şirketinden de bahseder misiniz?..

SAFFET URAL (Bursa) — Karanlıkta ne şarkı söylüyorsunuz?..

3. — *İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, 43 ncü Birleşimde kendisine verilen ihtar cezasının yerinde olmadığına dair demeci ve Başkanın cevabı.*

BAŞKAN — Şimdi, zabıtlar hakkında söz talebeden Sayın Ekrem Özden'e söz veriyorum, buyurun.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, Senatonun muhterem üyeleri; buraya, Sayın Başkanın dâveti üzerine, iki konu üzerinde durmak üzere gelmiş bulunuyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sükûneti muhafaza edelim, anlaşılmıyor arkadaşlar.

REFET RENDEÇİ (Samsun) — Kendileri bizi dinlemediler ki, biz onu dinliyelim...

BAŞKAN — Efendim mukabele yapmaya hakkınız yok; müdahale yapmaya hakkınız yok. Rica ediyorum, mütaaddit defa ihtar ediyorum, rica ederim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — E. Dinleyebilirsiniz ama, her halde bâzı seyler söyleyeceğim, onlar sizi tenvir eder kanaatindeyim.

BAŞKAN — Üzülerek beyan edeyim arkadaşlar, bu konuda hiçbirimizin birbirimize diyeceği kalmadı. (Gürültüler) Buyurunuz efendim, buyurunuz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan, hakikati yavaş yavaş kabul buyuruyorsunuz galiba.

BAŞKAN — Siz de benim gibi, hakikati yavaş yavaş da olsa kabul buyursanız Sayın Özden!..

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Çünkü, bana karşı mütemadiyen ihtar vermekteki itiyadınızı, galiba şimdi kendi partinize tevcih buyuracaksınız; bana öyle geliyor.

Muhterem arkadaşlarım, 43 seneden beri muhtelif yerlerde bir hukuk amelesi olarak çalıştım; birçok insanları, kardeşlerimle beraber, karınca kararınca müdafaa ettim, ama şimdi talih getirdi beni kendimi müdafaa etmek mecburiyetine... Bundan dolayı Sayın Başkana çok teşekkür ediyorum. Çünkü, haksız verilen her türlü ceza, ihtar da dâhil, bir insana büyük mağduriyetler karşısında duyulan hissi verir ve bu hisle de insan, elbetteki ağır bir yükün altında kalmaz, daha da yükselir. Bu itibarla Sayın Başkan bize bu yükselişi temin etmiş bulundu, kendisine teşekkür ediyorum. Ama, bu ihtarı vermeye hakkı var mı idi, yok mu idi? Bunu, geniş geniş sizin huzurunuzda anlatmaya mecburum. (A. P. sıralarından «çok konuşuyorsunuz» sesi)

Muhterem arkadaşlarım «çok konuşuyorsunuz» buyuruyorsunuz; demek ki, bir insanın müdafasını bile alaya alıyorsunuz. Böyle alaya alınan müdafaaaların sonunda neler çıkacağını tahmin etmenizi sizden isterim.

Muhterem arkadaşlarım, meseleleri iyice tetkik edebilmek için zabıtları tetkik etmek gerekiyor. Zabıtlar ne diyor bunu gözden geçirmek lazım ki, bana verilen ihtarların, - ki iki ihtar; - bugün kazandım bir ihtar daha, üç ihtar etti, böylelikle galiba sayenizde bir rekor kıracağım...

KEMAL ŞENOCAK (Afyon Karahisar) — Hep böyle devam edersen tabii.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Ben böyle şeylerden korkmam. 30 seneden beri mücadelesini yapıyorum. Sizden daha büyük, babalarımızdan çok şey gördük, ama yine korkmadık. Sizler bize böyle sivrisinek gelirsiniz. (Gürültüler) Ama, ben gruba karşı bir tãnda bulunmak istemiyorum. Arkadaşlarım, sevdiğilerim vardır. Ben bir hatayı, bir yanlış oluşu hatırlatmak için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Sükânâtle dinlerseniz, haklı olduğum meydana çıkacaktır.

Kıymetli arkadaşlarım, çok sevdiğim Sayın Refet Rendeçi, o gün, yani dün bir vazife ile mi mükellefti, yahut bir vazifeyi tekabül mü etti, yahut bir tertibin içine mi girdi, onu

bilemiyorum, Ama her halde bir tertibin içine girmiş gibi bize gözüküyor. Bunu açıkça söylemek lazım. Çünkü, eğer Bakanın beyanatı basında bulunmamış olsa idi ve Sayın Rendeçi de bu kürsüye çıkıp «lütfen Bakan kürsüye çıksın da izahat versin» demeseydi, o zaman ben bir tertibin içine girdiğine asla inanmazdım. Ama, bunu dediği için, Bakan da daha kürsüye gelmeden beyanatını basına verdiği için, Sayın Başkan da bize daha usul hakkında söz vermeden, Bakan muhakkak kürsüye davet etmek gibi bir hal aldığı için, hiç şüphesiz buna biz tertip diyoruz. Bunda bir hata var mıdır? Yok. Nasıl olur da bir insan buraya çıkmadan, ifadesini vermeden ve yahut beyanda bulunmadan daha evvel beyanda bulunacağını kesin surette bilir ve beyanatını basına verir. Demek ki o, garanti verilmiş sayılıyor.

SAFFET URAL (Bursa) — Şike var, şike.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Garanti verilmiş sayılır. Sayın Başkan evet inkâr edebilir, - bir şey demiyorum, gözümle bir şey görmedim - ama Sayın Rendeçi'nin ifadesinden sonra, beyanatından sonra...

BAŞKAN — İnkâr değil efendim. İnkâr bilindiği halde bir şeyi saklamak, gizlemek, alkisini söylemek anlamına gelir. Ben inkâr etmedim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Zabıtlar önümdedir Sayın Başkan. Şimdi okuyalım, ama sizi üzmiyeceğim, fazla fazla okumaya çağım. Sayın Rendeçi diyor ki:

«Şinasi Çolakoğlu çıkıyor Meclis kürsüsünden, Ziraat Bankasının üç tane müfettişi tarafından hazırlanmış ve hazırlık komisyonunun karar verdiği tarihten evvelki tarihli bir raporu, Millet Meclisi kürsüsünden...»

Şimdi, bendeniz bu sırada müdahale ediyorum. Aynen okuyorum. Çünkü, yarın okumadı, falan dersiniz. «Bu adam burada yok ki.» Yani, kim o adam? Beyanda bulunan arkadaşımız. Onun gıyabında söyleme demek istiyorum. O da hakkiyle cevap veriyor: «Beyefendi, müsaade edin, ne diyeceğimi biliyor musunuz?» Başkan bana ihtar ediyor. «Sayın Özden, sözü siz mi vereceksiniz, ben mi vereceğim?» Ben, hayır ben vereceğim, desem iyi. Öyle demiyorum da «Siz

vereceksiniz.» diyorum. Bakın ne güzel söylüyorum, yani. (C. H. P. sıralarından güllüşmeler) Evet, çok güzel söylüyorum; «Siz vereceksiniz.» diyorum. Böyle adama Sayın Başkan ihtar veriyor.

Evet, devam edelim. Başkan şimdi ısrar ediyor «Onu anlayalım, siz mi idare edeceksiniz, ben mi idare edeceğim?» Ben kalkıp da «Ben idare edeceğim.» demiyorum, hayır. ifade ediyorum, bakın ne güzel oturduğum yerden, «Siz idare edeceksiniz Sayın Başkanım.» diyorum.

MUSTAFA TİĞLİ (Sakarya) — Hiç oturmadınız Sayın Özden, hiç.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Efendim ayaktaydım; ayakta kalmak suç mu? Bakın birçok arkadaş ayakta.

BAŞKAN — Sayın Özden görüşün, rica ederim, Sayın Tıgılı, rica ederim. Konuşmak için çıkmış kürsüye, elbette söyleyecekler.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Mümkün değil ki, güzel kardeşim oturuyorum, kızılıyorsunuz; ayağa kalkıyoruz kızılıyorsunuz. Sonra Başkan bana beyan buyuruyor. «O halde oturunuz yerinize.» buyuruyor. (A. P. sıralarından «Evet, evet» sesleri.)

Tamam, şimdi buldunuz, tamam. Sonra arkası geliyor.

Sayın Rendeci müdahale ediyor: «Arkadaşınıza bir şey demedim. Ve diyeceğimin sonunu beklemeden müdahale ediyorsunuz beyefendi, çok rica ederim.»

Tamam, o da güzel. Şimdi, Başkan cevap veriyor: «Sayın Rendeci vaktiniz doluyor, efendim.»

«Rendeci; muhterem arkadaşlarım, öğrenmek istediğim husus şu : Sayın Ticaret Bakanı arkadaşımızdan rica ediyorum, gelsinler bu kürsüden açıklasınlar.» Bunu Rendeci söylüyor.

Şimdi, ben cevap veriyorum: «Meramın anlaşıldı.» Yani Bakanı buraya getirip açıklamak istiyorsun.

Sayın Rendeci şöyle diyor : «Açıklasınlar tabii. Tabii açıklıyacaklar.» İsrar buyuruyor. Bunun üzerine Fikret Gündoğan : «Grup adına söz istiyorum.» diyor.

Şimdi, arkadaşlar mesele buradan başlıyor.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Usul hakkında söz istiyorum. Yani bir tertip hazırlıyorsunuz. (Gürültüler)»

Şimdi, Sayın Başkan diyor ki: «Efendim ben Bakana söz verdim. Sonra «usul hakkı» mevzuubahs olur. Bakan geldi burada bekledi.»

Hayır, hayır öyle değil! Sayın Rendeci beyanda bulunduktan sonra, biz usul hakkında söz istedik. Bu gayet tabii. İşte burada zabıtlarda yazılı.

Sayın Başkan, daha Bakana söz vermemişken, usul hakkında ne yapacaktı?.. Bize söz verecekti. Niçin söz verecekti? Tüzük yazıyor; «Öncelikle söz verilir.» diyor. Onu da okuyayım. Bakın yani, şimdi haksızlıkları lütfen bir hukukçu olarak kabul edelim, fevri hareket etmiyelim. Belki heyecanlıyız, belki o zaman da çok heyecanlandık, ama heyecanımızı burada okumuyoruz. Burada heceyan yok... Burada maddiyat var.

Ne diyor şimdi Ekrem Özden: «Usul hakkında söz istiyorum. Yani bir tertip hazırlıyorsunuz.»

Refet Rendeci'de: «Tertipçiliğimiz yok beyefendi. (C. H. P. sıralarından gürültüler.)» diyor.

«Ekrem Özden (İstanbul) — Her şey açık meydana...» diye cevap veriyorum.

«Refet Rendeci (Devamla) — Bizim her şeyimiz açık, açık. Gelecek, millet kürsüsünden hesabını istiyoruz. Ben de zatiâliniz kadar bu milletin temsilcisiyim.» Bunu inkâr eden yok.

«Başkan — Sayın Rendeci, (Bakınız mühim olan nokta bu) burada bir münakaşa için size söz vermedim. Sözünüzü lütfediniz söyleyiniz, görüşünüz.»

BAŞKAN — Bu, aynı zamanda size de cevap efendim. Karşılıklı olduğu için...

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Sayın Başkan, siz hâkimsiniz, müdahale buyurmayın. Siz müdahale buyurursanız; bendeniz de savunmamı hiç yapmıyayım.

BAŞKAN — Efendim Başkanın müdahalesinden bahsettiniz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Siz müdahale buyurmayınız, sonra oyhyacaksınız. Benim cezam kesinleşecek. Ondan sonra bir vicdan azabı da çekmek vardır ortada, ya!..

«Refet Rendeci (Devamla) — Bitiriyorum, beyefendi.» diyor.

Muhterem arkadaşlarım, konuşmalar devam ediyor, onları tekrar okumaya hacet yok ve ni-

hayetinde: «Ticaret Bakanı arkadaşımın bu hususu açıklamalarını rica ediyorum.» diyor ve kürsüden iniyor.

Şimdi : «Ekrem Özden (İstanbul) — (Bakın, daha gelmedi Sayın Bakan, gelmedi daha) Usul hakkında söz istiyorum.»

«Başkan — Gündem dışı söz talebeden arkadaşlarıma sırası ile söz verdim. Yarınımız da var, ondan sonraki günümüz de var. Kısım olursa yine ben çıkacağım, dikkate alırım taleplerinizi efendim. Sayın Bakan buyurunuz.» diyor.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Bakan söz istemiş mi?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Demekki, ben buraya kadar 3 defa usul hakkında söz istediğim halde, Sayın Başkan bana söz vermeyip, Bakanı çağırılmış bulunuyor. Zabıtlar meydandadır.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Bakınız söz istediği zabıtta var mı?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Bakanın söz istediği zabıtta yok. Bakanı söze davet edenin ifadesi var.

BAŞKAN — Efendim karşılıklı konuşuyorsunuz. Yani, bilmediğim bir şeyler varsa, lütfediniz, öğretiniz. Aynı gruptan bir sayın üye çıkacak konuşacak, bir sayın üye oturduğu yerden soracak, cevap verecek. Belki ben bilemiyorum, neresine istinadediyorsunuz Tüzüğün, lütfediniz? (C. H. P. sıralarından anlaşılmayan müdahaleler.)

Buyurun efendim rica ederim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — «Usul hakkında söz istiyorum.» diyorum. «Başkan — Sayın Özden, sizi gürültü ve patırtı çıkarmakla itham ediyorum. Bunun gereğine beni mecbur etmeyiniz.» diyor. Benim gürültü çıkardığım burada yazılı değil ki. «(C. H. P. sıralarından gürültüler)

Ekrem Özden ayağa kalkmış, tefevvühatı hisaniyede bulunmuş, filân gibi bir şey yazılı değil burada, yok böyle bir şey.

«Başkan — Rica ederim, usul hakkında söz isterseniz görüşürsünüz.» E, ne vakit görüşeceğiz? «Bakan konuşmadan evvel ben usul hakkında söz istedim.» diyorum, direniyorum ben...

«Başkan — Neyin usulü hakkında?. Söz verdim efendim, buyurun Sayın Bakan.» Buyu-

run Bakan diyor, yine bana söz vermiyor, Bakan buyurun diyor. «Söz veremezsiniz» diye Fikret Gündoğan beyanda bulunuyor. «Ben söz istedim, konuşturamazsınız.» diyorum.

«Başkan — Birinci defa ihtar ediyorum...» diyor, ben direndikçe. E, hakkımı istimal ediyorum arkadaşlar. Yani, Başkan oturacak hakkımı suiistimal edecek, ben de eyvallah diyeceğim, külâh sallıyacağım. Benim tabiatımda böyle bir şey yok. Ben haksızlığı kabul etmem, direnirim. «Usulü tatbik edin» diyorum Başkana. Başkan usulü tatbik etmiyor.

«Ekrem Özden (İstanbul) — İhtar cezasını kabul etmiyorum. Usul hakkında söz vermek mecburiyetindesiniz.» diyorum.

«Hüseyin Öztürk (Sivas) — Kâtip nerede?..» diyor. O zaman da Sayın Öztürk kâtiplik mevkiini terk etmişti.

«Başkan — Sayın Öztürk, esasen bugün nöbet sizin değildi.» diyor, kendisine. E, değilse ne diye kabul buyurdunuz? «(C. H. P. sıralarından gürültüler.)» «Efendim herbirinizi ayrı ayrı dinliyeceğim. Oturunuz rica ederim.» diyor, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Özden, affedersiniz, bütün zabıtları okuyacak mısınız?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Hayır efendim, hayır, ama kendime taallûk eden kısmı okuyacağım. Müsaade buyurunuz, kendime taallûk eden kısmı okuyacağım, hepsini değil. O sizi alâkadar ediyor.

BAŞKAN — Buyurun.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — «Fikret Gündoğan (İstanbul) — Böyle bir şey yapamazsınız. (C. H. P. sıralarından gürültüler)»

Ben gene ısrar ediyorum : «Ben usul hakkında söz istedim, Bakanı konuşturamazsınız.»

BAŞKAN — Sayın Özden, size ikinci defa ihtar ediyorum.» Yani ben hakkımı istedikçe, Başkan bizi ihtarla karşılaştırıyor. E, bu arkadaşlar hakka ve adalete uygun değildir.

Biz niçin usul hakkında söz istedik? Neden dolayı direnme yaptık ve neden dolayı grubumuz ayağa kalktı veyahut oturduğu yerde bu direnişe iştirak etti?

Arkadaşlar, bunu iyice belliyelim ki, Millet Meclisinde görüşülen bir konuyu Cumhuriyet Senatosuna getirmek âdeti yoktur ve bunun emsali vardır. Getirilmeyeceğine dair emsalı var-

dır. Bu emsal meydana iken, Sayın Başkanın dün; «Ben meseleleri tetkik edeceğim.» deyip, böyle 6 - 7 tane tutanak dergisini kürsüye getirip, içinden işine geldiği mevzuları dile getirip, işine gelmediklerini okumaması karşısında doğrusu ben kendisine rey veren insan sıfatıyla çok üzüldüm. Ben Sayın Zeren'i Ticaret Bakanı iken, Fuar meselesinden dolayı bir fazilet örneği göstererek, bakanlıktan ayrıldığı zaman, ben onu kendi içimde göklere çıkarmıştım ve her yerde de arkadaşlarıma söyledim : «Gördünüz mü, Bakan işte böyle olur.» dedim. Ama, şimdi zülfü yâre dokunur, başka şeyler söylemiyeyim. Böyle bir Başkanın gelip burada namzet olmasından sonra, ona rey vermek benim için artık bir vecibe idi ve verdim. Ama, şimdi reyimi helâl mi ediyorum, haram mı ediyorum? Onun artık ben içimde muhassalasımı yapayım.

Şimdi gelelim arkadaşlarım demin arz ettiğim meseleye. Bakınız :

«CUMHURİYET SENATOSU»

«TUTANAK DERĞİSİ»

«38 nci Birleşim»

«5 . 2 . 1964»

«BİRİNCİ OTURUM»

Gene çok sevdiğimiz İhsan Hamit Tığrel saat 10,30 da celseyi açıyor.

«Demeçler ve Söylevler»

«Adalet Partisi Senato Grup Başkanı Bursa Üyesi İhsan Sabri Çağlayangil'in, Millî Savunma Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi sırasında, bir üyenin Millet Meclisinde yapılan bir konuşmayı kürsüye getirmek istemesi karşısında, Başkanın tutumunu takdirle karşıladıklarına, bu gibi ulvî, mukaddes, millî konular üzerinde leh ve aleyhte fazla konuşmanın doğru olmadığı hakkındaki demeci.»

Bugün Demirel kabinesinin en güzide elemanı ve Başbakanlığı mevzubahsolan kıymetli grup başkanınız, benim de sınıf arkadaşım olan Çağlayangil'in bu beyanı sizi uyarmamış Sayın Başkan.

SIRRI ATALAY (Kars) — Görmemiştir.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Burada uzun uzun okuyacak değilim. Çünkü, Başkan belki müsaade etmez. O zabıtlar malûmdur, der. Hakikaten doğru, bu zabıtlar malûm; uzun uzun Çağlayangil izah ediyor.

BAŞKAN — Müsaade ederiz, buyurun efendim. Söz verdim nasıl olsa, buyurun.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — «Canım» diyor, «Millet Meclisinde söylenmiştir. Burada tekrar edilmeye hacet yoktur. Biz kendi mevzularımızı kendi meselelerimizi kendimiz hallederiz.»

BAŞKAN — Bir muameleye tabi tutulmuş mu efendim?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Kimmiş bu müsaade etmeyen Başkan? O da var. Kim acaba?..

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — İhsan Hamit Tığrel.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — İhsan Hamit Tığrel mi? Değil. Sırrı Atalay beyefendi; yanıldınız, Sırrı Atalay. İşte ona müsaade etmeyen Sırrı Atalay. Ya gördünüz mü? Burada var Sayın Tuna; isterseniz size takdim edeyim. Okumadınız galiba?.. (C. H. P. sıralarından okumamış» sesleri) Okumamış olabilir, ben uyarma vazifemi yapıyorum. Yani, bir arbede demiyyim; bir gürültü diyeyim, burada oldu. Ona biz sebebiyet vermedik arkadaşlar. Ona Başkanın tutumu sebebiyet verdi. Yanlış! Ben suiniyet izafe etmiyorum, belki bilemeden, hukukçu olmadığı için bilemeden, belki yanlışlıkla, belki fevren, belki bir arkadaşlık hissiyle, belki Hükümeti korumak gayesiyle filân, bilmiyorum, itham etmiyeyim kendisini, bu maksatlarla bir arkadaşına söz verirken, bu meseleyi burada kapatması lâzımgelirdi. Sayın Rendeci burada bunu açıklayın dedi mi, yo... Dur bakalım! Bu mevzu Millet Meclisinde görüşülmüştür. Bizim burada örf ve âdetimiz vardır. Bu âdet mucibince, biz oradaki konuyu artık burada münakaşa ettiremeyiz dedi mi, biz kendisini alkışlarız. Gayet basit...

Arkadaşlar, sayın Adalet Partili arkadaşlarım, sayın başkanlar, muhterem arkadaşlarım, her meselede, Türkiye'nin her meselesinde ne zaman ki, biz, Hükümet olarak, parti olarak kanunların haricine çıkıyoruz, nizamın haricine çıkıyoruz, hak ve adaleti temin etmiyoruz, işte o zaman fena vaziyete düşüyoruz. Maalesef şunu da itiraf edelim ki, Millet Meclisine ve Sematoya karşı olan itimatsızlık ve onun üstünde rejime karşı olan itimatsızlıklar hep bu yüzden çıkıyor. Başkanlarımız meseleleri iyi halletse-

ler, dürüst yollardan gitseler, dâvalarımız iyi halledilse, hiç şüphesiz ki, biz bu fena vaziyete gelmeyiz. Bakın arkadaşlar, saat 17,00 ye geliyor. Dün müzakere olmadı, gündemde 16 - 17 tane konu vardı, bunların hiçbirisini müzakere edemedik, hâlâ da müzakere edemiyoruz. E, günâhtır bize canım. Bu rejimi baltalamıya sizin hakkınız yoktur arkadaşlar. Ne Hükümetinizin hakkı vardır ne sizin. Bir adamı tutacağım diye, bir adam illâ ki Başbakanlıkta kalacak, illâ ki ben burada kalacağım, illâ ki bu Hükümet devrilmeyecek diye, bu rejime kasdetmiye hiç kimsenin hakkı yoktur.

BAŞKAN — Şimdi konunuz değişti Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Eh, müsaade edin de bu kadar da konuyu değiştirelim.

Sadi Koçuş meselesi de var. Burada o da müzakere edilmiştir ve Sadi Koçuş Millet Meclisinde söylenen bir lâkırdı üzerine, burada beyanda bulunmak istemişti, ona da söz verilmemiştir. Onu da yine ismini unuttuğunuz ve bellemekte pek o kadar hevesli olmadığınız bir arkadaşınız yapmıştır. E, her şey tüzükte yazmaz, bunu hukukçular bilir, örf ve âdetler de var. Bu Senatonun bir örf ve âdeti var. Örf ve âdet teessüs eder, bir zaman gelir o kaide olur. Örf ve âdet teessüs etti mi, zaten kaidedir. Hukukçu arkadaşlarımız bunları gayet iyi bilir.

Binaenaleyh, bu âdetlerimiz varken batıl meselelere yön vermekle hiçbir zaman doğru bir iş yapılmış sayılamaz.

Kıymetli arkadaşlarımız,

Sayın Başkan bana iki defa ihtar verdi. Ben burun burada müdafaasını yapmıyorum ve sizlerden de, evet sizlerden de bu ihtarların kaldırılmasını istemeyeceğim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Zaten öyle şey olmaz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Yalnız, bu ihtarların haksız, adaletsiz, kanunsuz olduğunu ifade etmekle iktifa edeceğim. Ama, müdafa hakkım olduğu için bunları beyan etmeye de mecburum.

HALİL GORAL (Aydn) — Her halde Başkan sana aferin diyecek değil, ihtar verecektir. Bir ihtar da bana verir misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Bir şey mi buyurdunuz efendim? Kendinize lâıyk gördüyseniz, o öyledir efendim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Biz ne diyecektik Burada Hükümete söz veremezsiniz diyecektik. Çünkü, bir üye diyor. 54 ncü madde gayet sarıh : Senatonun bir üyesi... Evet. Bakan Senatonun bir üyesi, ama burada gündem dışı Bakan olarak mı cevap verecek, yoksa Hükümet mensubu olarak mı cevap verecek Bu bir hukukî meseledir arkadaşlarımız. Haa, ben üye olarak cevap vereceğim der. Gündem dışı, usulü dairesinde, daha evvelden yazılı veya şifahi söz ister, Başkan müsaade eder, burada konuşur. Ama, bir arkadaş çıkar, Hükümet üyesi olarak orada mevzuubahsolan bir meseleye lütfen burada cevap veriniz, derse o, gündem dışı söz olmaz.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Soruşturma.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Söz olmaz Sayın Tuna, söz olmaz. Siz buyuruyorsunuz ki, iki Meclistir. İki Mecliste de beyan edilen meseleler iki Mecliste de tekrar edilir. Böyle buyurdunuz. Bu iki Meclisin meselesidir dediniz. O müşterek toplantıda halledildi, orada da konuşulur, burada da konuşulur. Yok böyle şey arkadaşlar. Konuşulacak yeri kanun tâyin etmiş, T.B.M.M. Birleşik toplantısı.

SAFFET URAL (Bursa) — Oradan da kaçmış.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Orada, malûm hâdiselerle meseleler tavazzuh etmiş. Sayın Başbakan işlemiyen ve işlemeyeceği Anayasa Mahkemesinin kararı ile anlaşılmuş olan bir maddeye istinadederek, kendisi hakkındaki soruşturmanın önüne geçmek hevesinde bulunmuş ve bunu yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yoktur böyle bir şey. Ama, siz burada konuştuğça konuşuyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Özden, Sayın Özden, bugün aklınıza gelen bütün konuları burada sırasıyla görüşecek misiniz Yoksa istediğiniz sözle ilgili olarak mı sözünüzü toparlıyacaksınız?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Sayın Başkanım, müsaade buyurursanız ben istediğimi konuşmuyorum. Burada Sayın Tuna söylediği zaman siz ona böyle bir ihtar da bulunmadınız.

BAŞKAN — Bulundum efendim. Vakitle mukayyedolduğunu da söyledim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — O da dedi ki, «her iki Mecliste bunlar görüşülür.» Ben ne için usul hakkında söz istedim? Bunu izah ediyorum, çünkü siz buna müsaade etmiyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Özden, belki ben hukukçu olmadığım için anlamıyorum, fark edemiyorum, ama zatiâlinizin fark etmesi lâzım, sizin mesleğinizdir, gündem içinde, sadet içinde olmak mecburiyeti vardır. Sadedi siz kendinizin talebinizde tâyin ettiniz.

DOĞAN BARUTÇUOĞLU (Manisa) — Savunma hakkı.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Bakın hukukçu arkadaşlar, «savunma hakkı» diyor. Hakikaten savunma hakkında, ama o kadar sınısimal etmiyeceğim. Ben de söylediklerimin içine düşmüş olurum. Savunma hakkı gayet mukaddestir. Her türlü vasıta ile ve her türlü şekilde savunma hakkı temin edilir. Sayın Başkanım, siz tabii hukukçu değilsiniz, ama burada yavaş yavaş öğreniyorsunuz, siz bunların içine şimdi giriyorsunuz.

Kıymetli arkadaşlarım, bir meseleyi uzun boylu konuşmıyacağım, zaman ilerledi, hepimiz de yoruldunuz, ben de yoruldum. Bir ciheti daha söyleyeceğim. Sayın Başkan, zabıtlarda şöyle yazıyor, çünkü, zabıt hakkında da beyanda bulunacağım demiştim, onu da arz edeyim. Şimdi, galiba sıra yalnız bende değil, galiba başka arkadaşlarımıza da ceza vereceksiniz. Hazerdağlı galiba cezaya hazırlanıyor. Orada o da lâkırdı etmiş. «Size ceza vereceğim diyorsunuz» ve Hazerdağlı'ya karşı da bazı beyanda bulduktan sonra, «10 yılın tutanaklarını tetkik ettikten sonra huzuruza geldiğim zaman ayrıca hakkınızdaki cezayı da istiyeyeceğim» diyorsunuz ve birleşimi kapatıyorsunuz.

Sayın arkadaşlar, bizim tüzüğümüzde celselerin nasıl kapatılacağı yazılıdır. Bir hukukî mesele mevzuubahs olduğu zaman, Sayın Başkan bazı misalleri elde etmek isteyebilir, bazı tetkikatları yapmak isteyebilir. Onun etrafında oturan hukukçular vardır. Avrupa'da başkanlar hattâ hattâ komisyonlarda, bir arkadaş şöyle biraz döndüğü zaman, arkasındaki arkadaş ne demek istediğini anlar ve ona hemen onun hakkındaki dokümanı verir. O da dokümanı

bulur, kürsüde tetkik edip cevap verir. Bu olabilir, bazı şeyleri bilmiyebilir. Şimdi, Sayın Başkan «ben bunları tetkik edeceğim, gelecek celse size cevap vereceğim» diye, gahsi olarak bir oturumu tatil edemez. Tatil edemez, hakkı yok. Bunu nasıl tefsir edeceğiz? Sayın Tuna büyük hukukçu, gelir, belki bunun da bir kulpunu bulur. Ama ben, bir şey bulamıyorum. Bu bir büyük meseledir. Yani, başkanlar istedikleri zaman birleşimi tatil edecekler, istedikleri zaman şöyle diyecekler, böyle diyecekler ve biz de onlara tabi olacağız ve gideceğiz. Böyle mi zannediyorsunuz? Senato böyle mi idare edilecek? İşte, böyle gündemleri gündemler takibeder ve hiçbir iş bu Senatoda ele alınamaz. Gündemde Hükümete taallük eden birçok meseleler vardır. Benim kolera meselem vardır. Uyutuyorsunuz. Ama, millet bunu unutmuştur.

M. HALÜK BERKOL (İstanbul) — Ne münasebeti var?

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Unutmamıştır. Çok münasebeti var. Bunun çok münasebeti var.

BAŞKAN — Kolera konusunu görüşmüyoruz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Yaa, evet kolera, gündemde vardı Sayın Başkan, onu da nazarı itibara almadan tatil ettiniz.

BAŞKAN — Ben hukukçu değilim, ama kolera konusu ile ilgili böyle bir şey de şu sadetin içinde sayılıp zabıtlara geçmez.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Ondan sonra, Hükümet hakkında sizlerin araştırma beyanları var.

NECİP MİRKELAMOĞLU (İzmir) — TRT hakkında.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — TRT hakkında var. Ne için onları ortaya koymuyorsunuz? Sayın Mehmet Hazer'in de bir soruşturma önergesi vardır, neden onları koymuyorsunuz? Hepsini uyutuyorsunuz. Böyle ufak meseleleri nazarı dikkate alarak, Meclisleri tatil ederek; bu Meclisleri hemen bir tatile götürelim, Sayın Hükümet de koltuklarını muhafaza etsin istiyorsunuz. Yağına yok, o koltuklardan sizi indireceğiz arkadaşlar, indireceğiz. (C. H. P. sıralarından; «bravo, yeter, gel artık» sesleri)

Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; evet; arkadaşlarım «gel artık, kâfidir» diyorlar. Bir-

çok konuşulacak şey var, ama siz meseleleri o kadar ciddiye almıyorsunuz. Yarın, öbür gün ciddiye alacağınız zaman gelir, o zaman konuşuruz.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Siz muafsiniz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Biz de muaf değiliz. Onu da söylüyeyim; biz de muaf değiliz. Eğer rejimi müdafaa etmek istiyorsanız, başkanı ile partileri ile, parti başkanları ile hepimiz seyyanen bu meselelerin içine girip bir hal yolunu bulmak isteriz ve bunda samimiyiz. Bnu ta ilk muhalefet devrinden beri söylüyoruz, ama siz henüz söylemeye başladınız. Aklınız şimdi yerine geldi, ama ba'de harab - ül - Basra. Saygılarımla. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Efendim Sayın Özden zaptı sabık hakkında ve bu meyanda kendisine 43 nöü Birleşimde vermiş olduğum ihtar cezasına ilişkin bir görüşme yaptılar. Bu konuşmanın mühim bir kısmı biraz evvel karar ile hallettiğimiz usul konusunda idi. Bu kısımlara mütaallik her hangi bir cevapta bulunacak değilim. Ancak, kendisine takdir ettiğim ihtar cezasının yerinde bulunup bulunmadığı hususundaki müdafaasını muhik görmediğimi ve neden bu cezayı kendisine vermek durumunda olduğumu, üzülererek vermek durumunda olduğumu belirtmeye mecbur oldum.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Tutanaklar ortada.

BAŞKAN — Şimdi, tutanaklardan okuyorum. Sayın Ekrem Özden, mâsumane usul hakkında bir söz talebettiği halde, bu mâsumane talebinden ötürü kendisine ihtar cezası verilmiş bir sayın arkadaşım değildir. 43 nöü Birleşimde, söz kereen ayakta gürültü çıkaran bir davranış içersinde bulunması sebebi ile kendisine ihtar cezası, istenmiyerek verilmiştir. Şimdi, bunun böyle olup olmadığını zabıtları tetkik etmek suretiyle dikkatlerine sunacağım.

Sayın Özden'in ilk müdahalesi Sayın Rendeci kürsüde iken vâkı oluyor.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ben aynen okudum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim ben de dile getireceğim. Bir meseleyi siz dile getirirsiniz ayrı, ben dile getiririm ayrı. İsterseniz görüşmeyeyim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Görüşün, görüşün.

BAŞKAN — Sayın Rendeci konuşmasının bir yerinde (keserek okuyorum); «Şinasi Çolakoğlu çıkıyor; Meclis kürsüsünden, Ziraat Bankasının üç tane müfettişi tarafından hazırlanmış ve Hazırlık Komisyonunun kararını verdiği tarihten evvelki tarihli bir raporu Millet Meclisi kürsüsünden okuyorum» dediği sırada Sayın Ekrem Özden; «bu adam burada yok ki...» diyor. Şimdi bakınız, bir sayın üye kürsüde, Sayın Özden yerinde; oturduğu yerden bu müdahalede bulunuyor. Söz kesmenin başka tarifi var mı arkadaşlar? Söz bıçakla kesilmez. Söz sözle kesilir, Sayın Özden bunu yapmış durumdadır.

Devam ediyoruz; Refet Rendeci...

SIRRI ATALAY (Kars) — Başkanlık mı yapacaksınız yoksa müzakerelere mi katılacaksınız, taraf mı tutanacaksınız?

BAŞKAN — Beyefendi, müsaade edin. Madem ki Sayın Özden ve Sayın Atalay bu şekilde müdahalede bulunuyorsunuz, ben de işi kısa keseyim. Neden ihtar cezası verdiğimi şimdi izah etmiyorum. Sayın Özden'in vâkı olan konuşmasını dinledim. Yeterli bulmadığım için ihtar cezasını ipka ediyorum efendim.

Şimdi, meselenin bir öteki yönünü de çözmeye mecburuz. Zabıtların birçok yerleri okunmadı. Ben de okumak niyetinde değilim. Çünkü, nâhoş hâdiseleri burada bir kere daha yaşamak, üzücü durumunda muhterem arkadaşlarımı bırakmak istemiyorum. Ancak, zabıtlarda vâkı hâdiseler vardır. Birçok üyeler, birçok üyeleri disiplin suçu teşkil eden fiillerle suçlamışlardır. Bunlar muamelesiz olarak tutanaklarda kalamazlar. Gereğine tevessül etmeye bir Başkan olarak mecburum. Bu itibarla, bunun, ancak en hafif şekilde kurtarılabilmesi veya muameleden kaldırılabilmesi grupların anlayış göstermesine bağlıdır. Bu imkânı sağlamış olmak için Birleşime 45 dakika ara veriyorum.

(Kapanma saati : 16,55)

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 17,50

BAŞKAN — Başkanvekili Macit Zeren

KÂTİPLER : Mehmet Çamlıca (Kastamonu) - Âdil Ünlü (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

İki oturum arasında pek çok sayın üye ile ve bazı grup temsilcileriyle görüşme fırsatını buldum. 43 ncü Birleşimde başlayıp bu birleşime kadar sirayet eden müzakereler esnasında, vâkı olan bazı olaylardan üzüntü duymıyan bir arkadaşımıza tesadüf etmedim. Umumiyetle heyecan ve tehevür sırasında sarfedilen sözlerin, bir niyet ve maksada iktiran etmediği hususunda umumi kanaatin varlığını müşahade ettim. Bu itibarla bir disiplin kovuşturması lüzumuna inanmamaktayım ve bir disiplin takibatına mahal görmemekteyim.

Gerek 43 ncü birleşimde, gerekse bu birleşimde verilmiş olan ihtar cezalarını da kendi takdir yetkime dayanarak kaldırıyorum. (Alkışlar). Bu hâdiseyi unutam, tekrar el ele, gönül birliği içinde görevimize katılmanın zevkini tadalım arkadaşlar.

Saygılarımla.

Şimdi gündeme geçiyorum efendim.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Sayın Başkan, yazılı olarak gündem dışı bir konuşma talebim vardı. 7 dakikaya inhisar ettirmek üzere bu imkânı tanımanızı rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Sarlıcalı, yarın da benim nöbetim. İsterseniz bu meseleyi yarın tezekkür edelim. Gündeme geçiyorum dedim, gerçi geçmedim ama lütfediniz kabul ediniz, bugün bu anlaşmanın ve şeyin.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Sayın Başkan, benim de talebim vardı.

BAŞKAN — Hepsini yarın tekrar ederiz, yarın görüşürüz efendim. Yarın görüşmek konusunu tezekkür ederiz efendim.

REFET RENDECI (Samsun) — Benim şahsım hakkında, bu kürsüde beni küçültücü, bir tertibin içerisine sokucu, şahsıma hakaret edici sözler sarfedilmiştir, sataşılmıştır. Bu bakımdan..

BAŞKAN — Sayın Rendeçi, Sayın Rendeçi. Ben arz edeyim, müsaade edin efendim. Biraz evvel vâkı beyanım sizin de hislerinizi tamir edici olmalıdır, rica ederim.

REFET RENDECI (Samsun) — Beyefendi, bana yapılmış bir hakareti arkadaşlarımın konuşmaları ortadan kaldırmaz. Ben Senatoda Senatonun ağırlığı içerisinde ve senatör arkadaşlarımın.

BAŞKAN — Sayın Rendeçi, Sayın Rendeçi, ben takdir hakkımı lehinize kullanamıyorum; direniyor musunuz?

REFET RENDECI (Samsun) — Direniyorum.

BAŞKAN — Oylarınıza müracaat ediyorum efendim... Sayın Rendeçi direnmektedir..

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Sayın Rendeçi'nin bu beyanı karşısında cevap olmak üzere bir dakika usul hakkında konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Usul hakkında mı efendim?

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Usul hakkında...

BAŞKAN — Neyin usulü hakkında efendim?

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Biraz evvelki beyanınızla alâkalı, Sayın Rendeçi'nin beyanı ile alâkalı olmak üzere bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Tıgılı, çok rica ederim yapılan bir şeyi bozmaya çalışmıyalım. Şimdi efendim evvelâ Sayın Rendeçi'nin bir direnişi..

MUSTAFA ATIĞLI (Sakarya) — Onu da halletmiş olacağız.

BAŞKAN — Sayın Rendeçi'nin bir direnişi vardır. Oylarınıza sunuyorum.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Sayın Başkan, onu da halletmiş olacağız.

BAŞKAN — Kırmayınız, rica ederim. Oylamaya geçtim. Oylarınıza müracaat ediyorum. Sayın Rendeçi direnmektedir, konuşması hususunu kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Sayın Rendeçi.

REFET RENDEÇİ (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; bir parlömanterin yapması lâzımgelen vazifeyi, Anayasanın bir senatörün meclis içerisinde ve dışarısındaki sözlerinden mesul olmayacağını öngören geniş hürriyet havası içerisinde, öğrendiğim bir mevzuu yüksek huzurlarınıza getirmeyi bir vazife saymış idim.

Sayın Başkanın da huzurunda ifade ediyorum. Gündem dışı yazılı talebimi saat 14,50 de, grup başkanvekilleri odasında gazeteyi gördükten sonra, Meclisteki müstahdemlerden birisi vasıtasıyla Başbakanı gönderdim. O gün ve daha evelki gün Sayın Başkan ancak kürsüde görmek imkânını bulabildim. Bu bir.

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Dün saat 14,50 de mi?

REFET RENDEÇİ (Devamla) — Dün efendim dün 14,50 de konuşma talebimi yazılı olarak Sayın Başkana gönderdim. Bu bir..

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Bakanın beyanı saat 14,00 te dağıtıldı.

REFET RENDEÇİ (Devamla) — İkincisi, Ticaret Vekili arkadaşımızı Cumhuriyet Senatosu zilleri çalıp içeriye girdiğim zaman şurada gördüm. Bu iki.

Muhterem arkadaşlarım, tertipçilik isnadı yaptılar. Hâdisede; şu arzım içerisinde ceryan etmiştir; şahit de göstererek arz ediyorum, evvelden konuşulmuş, düşünülmüş bir mevzu yoktur.

Kaldı ki, ben bir parlömanterim, sabahleyin gazeteyi açıp okuduğum zaman, mühim bir hâdiseyi gazetede gördüğüm zaman, bunu Meclis kürsüsüne getirmek benim vazifemdir. Getiririm veya getirmem. Takdir ölçülerim içerisinde bunu vazife kabul eder getiririm, etmem getirmem. Hattâ o kadar ileri giderim ki, açarım vekile telefonu: «Ben böyle bir hâdiseyi bugün Meclis kürsüsüne getireceğim, bugün hâdisenin ehemmiyeti vardır, Meclise bu mevzuda hazırlıklı gelmenizi ve Mecliste bulunmanızı rica ediyorum» diyebilirim. Bu da hakkımdır.

Tüzüğün bana verdiği bir hakkı kullanırken niçin tertibin içerisinde olayım, niçin tertipçilik yapayım?.

Muhterem arkadaşlarım, bu şekildeki düğünceler parlömanterleri bir çok vazifeleri yapmaktan meneder. Yarın aynı iş arkadaşlarımın da başına gelebilir. Bir hâdiseyi Meclis kürsüsüne getirdiğimiz zaman acaba bunun içerisinde, altında başka hesap var mı idi, yok mu idi, başka mesele var mı idi, yok mu idi diye bunların hesabını mı yapacağız burada? O zaman Anayasanın bize 79 ncu ve diğer maddelerinde verdiği hakları, vazifeleri yaparken bir çok tazyiklerin ve tesirlerin altında bulunarak, bir parlömanter olarak vazifeyi yapamamanın üzüntüsü içerisinde ve baskısı altında kalmıyacak mıyız?

Kaldığı, mesele, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısında konuşulmuş karara bağlanmış; Cumhuriyet Senatosunda konuşulmamış. E.. bu Meclisin içerisinde konuşulmayan bir mevzuu.. Vaktaki konuşulsa dahi, tekrar konuşulmasını istemek bizim yine hakkımızdır.

Talebe hareketlerinin Millet Meclisinde müzakere edilmesi, araştırılma açılması, hattâ genosoru ile görüşülmesi için bir çok talepler olduğu halde, gündemde 4 - 5 tane talebe hareketlerinin Senato araştırması yolu ile tetkikini isteyen önerge var. E, bunlar Mecliste konuşuldu diye ben buraya getirmeyecek miyim? Elbette getireceğim. Getirmem lâzım. Gündem içi de getiririm, gündem dışı da. Hattâ, ben kanun teklif ederken, vesaire yaparken «acaba bu mevzuda bir şey var mı» diye kendimi bir baskının altında mı hissedeceğim? Ben vicdanımda hürüm. Her teklifimi yaparım, her sözümü kürsüde çıkar söyler, konuşurum; dışarıda da bu beyanlarımı tekrarlıyabilirim. Bunun altında başka mânalar aramanın hence fuzuli bir gayret olduğuna huzurunuzda ifade etmek isterim. Aksi halde biz burada rahatlık içerisinde vazife göremeyiz.

Muhterem arkadaşlarım, ben Cumhuriyet Senatosunun haysiyetine yakışır şekilde bir müzakere usulü içerisinde görüşüyor ve satışmaya, tekrar bir hâdiseye meydan vermemek için meseleyi kısa kesiyorum. Meseleyi kısa kesmeyi de vazife sayıyorum. Ama, bu nevi vazifeleri «tertipçilik» diye tavsif etmeye de üzüldüğümü belirtmeyi ve bu üzüntümü bütün arkadaşlarıma şu kürsüden dayurmayı da vazife

sayıyorum. Bir parlömanter vazifesini yaparken tertipçi olamaz. Tertipçiliğin ne olduğu ne olmadığı malûm, onu da burada izaha lüzum yok. Tertip o değildir. Tertip başka türlü yapılır muhterem arkadaşlarıma. Bir Mecliste bir şey konuşulacak, ve bunun üzerine eğer vekil gelip, o gün burada o mevzuu konuşmazsaki ben işte o zaman ondan şüphe ederdim. Bana cevap vermeye, beni tatmin etmeye mecburdur. Benim merakımı mucibolan nokta, Ulus Gazetesinde madde, madde Teftiş Heyeti raporunun bulunması idi. Ben raporu gördüm. Komisyon-da, Birleşik Toplantıda böyle bir rapordan bahsedilmedi. Teftiş Heyeti raporundan bahsedilmedi.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Gizlendi.

REFET RENDECI (Devamla) — Vekil de yoktur demiş. Gazetede ki havadis de bu idi. E.. Bunu merak ettim ve acaba bu saklanmış mıdır, gelsin bunun hesabını bu arkadaşım burada versin dedim. Konuşmanın samimiyetine şuradan inanınız ki, - şuna inanmanızı bilhassa rica ediyorum - eğer ben bir tertibin içerisinde vekili kürsüye getirmek istese idim, sözlerimi daha başka türlü söyler, Sayın Özden arkadaşımın «Ha, şimdi anlaşıldı mesele» diyeceği tarzda bir konuşmanın içerisinde girmezdim. Başka türlü konuşmayı da beceriyorum. Müsaade edin, biz senelerce avukatlık yaptık; başka türlü de konuşuruz. Meseleyi allar pullar başka şekle de sokabilirdik. (C. H. P. sıralarından yoo, sesleri) Sokabilirdik arkadaşlarım. Saklıyabilirdim meseleyi, birçok arkadaşlarımızın yaptığı gibi. Müdafaayı değişik şekilde yapmak mümkündür. Niçin şimdi gülererek, istihza ederek konuşuyorsunuz? Bir mesele böyle de izah edilir, böyle de izah edilir. Bir adama, kaşın kara diyeceğime, senin yüzünün rengi pembe, efendim saçlarının rengi beyaz, ama kaşların buna uymuyor demek de mümkündür. ifade şekline göre mesele değişir.

Samimiyetime inanmanız için şunu arz etmek istiyorum; ben bir tertibin içerisinde girmedim. Samimî olarak, gelsin vekil hesap versin dedim. Saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Daha evvel Bakanla görüştüğünüzü, Başkanvekilinin yanın-

da Bakan söyledi. Daha önce Bakanla temas ettiğiniz sabittir. Sayın Bakan, Sayın Karaöz'ün yanında daha önce bildiğini ifade etti.

M. SİRRI TURANLI (Adıyaman) — Sayın Başkan müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Sayın Turanlı buyurun efendim.

MEHMET SİRRI TURANLI (Adıyaman) — Gruplar arasında bir karara varılmış ve muhterem Başkanlık da daha önce vermiş olduğu cezaların affı cihetine gitmiştir. Hakikaten şu çatı altında söylenmiş olan sözlerden hepimiz üzünü duymaktayız.

Eğer, müsaade buyurursanız, dün ve bugün söylenmiş olan ve hiç bir zaman Cumhuriyet Senatosunun ciddiyeti ile bağdaşmayan elfazın zabıtlardan çıkarılmasına karar verilsin. (C. H. P. sıralarından öyle şey olmaz sesleri)

SAFFET URAL (Bursa) — Size ait de olsa, bize ait de olsa orada kalsın.

BAŞKAN — Bu konu usuli bir konudur. Kararla da bazan her şey yapılamıyor. Usulü mut-laka âmir hükümlerine uymak mecburiyeti vardır. Şimdi gündeme geçiyorum.

Gündeme geçiyoruz efendim.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ile Dilekçe Karma Komisyonuna üye seçimi yapılacaktır.

Ad okunmak suretiyle oy kullanılacaktır. Sepetler kürsüye konulsun. Vazifelileri davet ediyorum vazifeye. Hangi vilâyetten başlanılacağı hususunu tesbit edelim... Sayın Sezai O'kan'dan başlamak üzere oylar toplanacak efendim.

Tasnif heyetini teşkil edelim.

Sayın Akif Tekin? Yok. Sayın Adnan Karaküçük? Yok. Sayın Cahit Ortaç? Yok. Sayın Vehbi Ersü? Buradalar. Sayın Kürümoğlu taliboldular ve yine Sayın İsa Bingöl de talipler. Buyurunuz tasnif heyeti teşekkül etti.

Okuyunuz efendim.

(Ad okunmak suretiyle oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir. Sepetlerin Tasnif Heyetine teslimini rica ederim.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, oylama neticesi nısap hakkında da bize bir bilgi verecektir. Bu itibarla, oylamalı her hangi bir işe tasnif esnasında geçmemiz mümkün değildir.

5. — SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, araştırma, sözlü ve yazılı soru önergelerinin Resmî Gazetede yayınlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair Cumhuriyet Senatosu Başkanından sözlü sorusu (6/558)*

BAŞKAN — Gündemin ikinci bölümünde, «Sorular ve Genel Görüşme» başlığı altında bulunan hususlar oylamalı işler meyanında değildir. Bu itibarla, tasnif devam ederken, bunların da görüşülmesi mümkün olabilir. Kararınıza müracaat edeceğim. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Soru sahibi? Burada. Cumhuriyet Senatosu adına sözcü olarak cevap verecek Sayın Kürümoğlu? Burada. Bu itibarla soruyu okutuyorum efendim.

(Soru okundu.)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kürümoğlu.

BAŞKANLIK DİVANI ADINA ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun muhterem üyeleri; Sayın Atalay tarafından verilen önerge dolayısıyla, konu Başkanlık Divanında müzakere edilmiş ve neticede bendeniz bu konuda sözcü olarak tâyin edilmiş bulunmaktayım. Bu vesile ile cevabımızı Başkanlık Divanı adına arz edeceğim.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sayın Sırrı Atalay tarafından Başkanlığa verilen 5.1.1971 tarihli önerge ile; yasama organı üyelerinin denetim yetkileri ile ilgili araştırma, sözlü soru ve yazılı soru önergelerinin Resmî Gazetede yayınlanması suretiyle kamuya duyurulmasını sağlamak hususunda, Cumhuriyet Senatosu Başkanı ve Başkanlık Divanının ne düşündüğü sorulmaktadır.

Soru, Başkanlık Divanının 11 Ocak 1971 tarihli toplantısında müzakere konusu yapılmıştır.

Önergede, münhasıran yasama organı üyelerinin denetim yetkileri ile ilgili; araştırma, sözlü ve yazılı soru önergelerinin Resmî Gazetede yayınlanması hususunda ne düşündükleri Başkandan ve Başkanlık Divanından sorulmaktadır.

Soru, mahiyeti itibariyle Başkanlık Divanına mevdu bir işlem hususunda bilgi istediğinden, Başkanlık Divanından ayrı olarak Sayın

Cumhuriyet Senatosu Başkanının özel düşüncelerinin bildirilmesine lüzum bulunmadığı, Divanca varılan sonucun Sayın Başkanın düşüncelerini de kapsadığı görüşünde birleşilmiştir.

Resmî Gazetede yayınlanacak hususlar, 1322 sayılı ve 23 Mayıs 1928 tarihli kanunların ve nizamnamelerin sureti neşir ve ilanı ve meriyet tarihi hakkındaki kanun ile tesbit olunmuştur. Buna göre :

Madde 1. — Aşağıda yazılı mevaddın Resmî Gazete ile neşri mecburidir.

A) Kanunlar, devletlerle münakit mukavele ve muahedelerle sair düveli akidler, inhi-sari ve malî taahhüdü mutazammın mukavele ve imtiyazlar, kanunların tefsiri, hususi af ilanı, cezaların tahfif veya tahvili veya tecili, tahkikat ve takibatı kanuniye icrası veya tecili, idam hükümlerinin infazı gibi, âmmeyi alâkadard eden Büyük Millet Meclisi kararları ve Meclis zabıtları,

B) Nizamnameler,

C) Tasdiki âliye iktiran eden memuriyet kararnameleri,

D) Umumi hizmetlerden birini ifa maksadıyla aktedilip, İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunan mukavele ve imtiyaznameler,

H) Şûrayı Devletçe nizamnamelerin tefsiri-ne ve menafii umumiyyeye hâdim cemiyetlerin tasdikine ve imtiyaz ihtilâflarına ait ittihaz olunan kararlar ile âmmeyi alâkadard eden istişari mukarrerattan Başvekâletçe tasdik kılınanlar,

V) Refî tevad ve tevhide içtihad dair Tem-yiz Mahkemesi Heyeti Umumiyesince ittihaz olunan kararlar,

Z) Nizamnamelerin ahkâmını tavzih etmek veya kanun veya nizamnamelerin tatbikatında memurine rehber olmak veya kanun ve nizam-namelere mugayir ahkâmı muhtevi bulunmamak üzere, bir vekâlet tarafından münferiden veya alâkadard vekillerce müstereken, yahut İcra Vekilleri Heyetince kaleme alınan talimatnameler,

HA) Kanun ve nizamnamelerde Resmî Gazete ile neşri mecburi olarak irae edilen mevad.

Madde 2. — Kanunu mahsusları mucibince vilâyetler, şehremanetleri ve belediyeler tarafından kanun ve nizamnamelere mugayir ahkâ-

mı havi olmamak üzere tanzim olunan talimatnamelerin ve âmmeyi alâkadar eden mukavelelerin mahallerinde resmî veya gayri resmî gazetelerle, bulunmadığı takdirde vesaiti mü-nasebe ile neşir ve ilânı mecburidir.»

Şeklinde, vaz'olunan hükümler arasında; önergede zikri geçen araştırma, sözlü ve yazılı soru gibi, yasama organı üyelerinin denetimle ilgili önergelerin neşirini mümkün kılan her hangi bir hükme rastlanmamaktadır.

Anayasamızın 87 ve kanunların yayınlanması hakkındaki 93, tüzüklerin yayınlanması hakkındaki 107 ve yönetmeliklerin yayınlanması hakkındaki 113 ncü maddelerinde de sözlü soru önergesindeki hususların neşrine dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 27 nci maddesinde, birleşik toplantıda yapılan işlemlerden hangilerinin Resmî Gazete ile ilân olunacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 115 nci maddesinde görüşmeler sırasında tam tutanak ve tutanak özeti şeklinde iki çeşit tutanak tutulacağı ve bunların her ikisinin de Tutanak Dergisi ile yayınlanacağı esas kabul edilmiştir. Fakat, aynı maddede tam tutanağın, icabında Resmî Gazete ile yayınlanabileceğine dair bir hüküm mevcuttur. Böyle bir yayın yapılması halinde, yayınlanan tutanakla beraber aidolduğu oturumda görüşülen denetimle ilgili hususların ve bu arada araştırma, sözlü ve yazılı soru önergelerin de yayınlanması tabiidir.

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün denetimle ilgili üçüncü kısmını teşkil eden, 117 den 138 nci maddeye kadar olan 22 maddelik kısımda dahi Resmî Gazete ile ilâna dair her hangi bir hükme rastlanmamaktadır.

İçtüzüğü'nün 119 ve 120 nci maddelerinde, soru önergelerin Tutanak Dergisine geçirileceğine dair hükümler mevcud olduğundan, gerek sorular ve gerekse araştırmalar 115 nci madde sara-hatı de dikkate alındığında ancak Tutanak Dergisi ile yayınlanabilecektir.

Bu mevzuat hükümleri muvacehesinde, Sayın Atalay'ın önergesinde zikri geçen hususların, Resmî Gazete ile yayınlanmasını mümkün kılan bir mecburiyet ne Başkana ve ne de Başkanlık Divanına tahmil edilmiştir.

Başkanlık Divanının konu hakkındaki görüşünü, mevzuat hükümlerini de dikkate alarak şu şekilde özetlemek mümkündür :

1. Mevzuat hükümleri icabı olarak, bu hükümlere uygun şekilde işlem yapmaya Divanımız kendisini vazifeli sayar.

2. Yukarıda izahı yapılan içtüzük hükümlerine göre, Tutanak Dergisi ile yayınlanmakta olan Sayın Atalay'ın önergesine konu hususların, tutanak dışında ayrıca bir de Resmî Gazete ile ilânına şu yönlerden lüzum bulunmadığını Başkanlık Divanı kabul eder:

a) Resmî Gazete, kanunla kurulmuş, gerek kendi 1322 sayılı Kanunu ve gerekse sair kanunlarda Resmî Gazete ile yayınlanması öngörülen hususlar dışındaki konuların yayınlanmasına mecbur tutulmamalıdır.

b) Muhtelif kanunlarda Resmî Gazete ile ilânı mecburi kılınan hususların tadadı olarak tesbitindeki maksadın dışına çıkılmamalıdır.

c) Araştırma, sözlü ve yazılı soru önergelerin Resmî Gazete ile ilânında, ne kamu oyu yönünden ve ne de Resmî Gazetenin gayesi yönünden pratik bir fayda beklenebilir.

d) Bugünkü şartları içerisinde Resmî Gazeteye ilâve işler tahmil etmek, geçikme ile yapılmakta olan yayınların biraz daha geçikmesine sebeb olur.

e) Zikri geçen hususların ilânı, malî külfet yükliyen bir formalite olmaktan kurtarılmaz.

Bu sebeplerle, araştırma, yazılı ve sözlü soru önergelerin Resmî Gazete ile yayınlanmasına lüzum ve zaruret bulunmadığı hakkındaki Başkanlık Divanı görüşünü Sayın Sırrı Atalay'ın soru önergesine cevaben, Divan adına saygıyla bilgilerinize arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Divan adına verilen cevabı beraberce dinledik. Beraber derken, şüphesiz ki, mahdut sayılı üyelerle beraber.

Mahdut sayılı üyelerle beraber dinlediğimiz cevabın tatminkâr olmadığını peşinen ifade etmek isterim.

Evvelâ, ben bir mecburiyetten bahsetmemiştim. Resmî Gazetede mecburi olan hususların niçin neşredilmediğini sormamıştım. Ben, kamuyu ilgilendiren, yasama organının denetim

yolları olan sözlü ve yazılı soru ile, araştırma, soruşturma ve genel görüşme konularının Resmî Gazetede neşri hususunda Başkanın ve Başkanlık Divanının ne düşündüğünü sormuştum. Bir mecburiyet gereği olsa idi, şu yasa veyahut Anayasanın şu hükmü gereğince zorunlu olan bu hususları niçin Başkanlık Divanı yerine getirmiyor, der idim. Binaenaleyh, cevaptaki, «Bir zorunluluk yoktur.» şeklindeki ifade, bir zorunluluğu yerine getirmeyi istediğim şeklindeki cevap, benim sorumu karşılama anlamında değildir ve olamaz.

Yalnız, verilen cevapta iki nokta dikkati çekmektedir. C ve E bendlerinde :

1. Geçikme,
2. Fayda umulmaması şıkları yer almaktadır.

Denetim yollarının Resmî Gazetede, yani Devletin resmî yayın organında, kamuya duyurulmasında fayda olup olmaması hususunda aynı görüşü paylaşamayız. Benim görüşüme göre, çok büyük fayda vardır, Divanın görüşüne göre ise fayda yoktur. Objektif bir kriter elimizde mevcut değildir.

Dünyanın bütün memleketlerinde ve demokratik usulle idare edilen ülkeler parlâmentolarında, denetim yolları kamuya geniş bir şekilde iletilir. Bizim İktüzüğümüzün 115 ve mütaakıp maddelerinde ve T.B.M.M. İktüzüğünde yasama görüşmelerinin tam tutanaklarla ve özet tutanaklarla tesbit edilmesi ve neşri göz önünde tutulmaktadır. Meclis tutanaklarının, yani Cumhuriyet Senatosu veyahut Millet Meclisi tutanaklarının mahdut sayıda basıldığı, üyelerin dışında kamunun tetkikine ve bilgisine sunulmadığı da aşikârdır. O halde, yasama organı görüşmelerinde önemli bir noktayı teşkil eden denetimle ilgili hususlar, kamuya ancak TRT veyahut basın vasıtasıyla az miktarda verilmektedir. Onun dışında, Türk kamu oyu kendi lider organının denetim ile ilgili görüşmelerini öğrenmemektedir. Demokrasi de ise, gerçek anlamı ile kamu oyununun, lider organdaki özellikle denetimle ilgili konularda bilgi sahibi olmasıdır. Demokratik hukuk devletinde bütün ülkeler bunu daha çok vermenin yarışı içindedir. Hattâ bâzı ülkelerde, - Amerika'da olduğu gibi -, bâzı konuları söyleyen milletvekillerinin seçim bölgelerine gön-

derilmesi sistemleri tatbik edilir ve bu derecede kamu oyuna kıymet verilir. Biz kamu oyuna munhasıran aydın zümre zannederiz. Özellikle, Parlâmento üyelerinin, zabıt ceridelelerini okumadıkları takdirde, kamuyu ilgilendiren konularda tam bir bilgiye sahiboldukları iddia edilemez.

Resmî Gazete ile ilânın yahut dercin ayrı bir özelliği de vardır. Bu da, Resmî Gazete bizim Devlet organının resmî yayını olma niteliğini 1961 yılından sonra kazanmıştır. 1961 yılından sonra Resmî Gazete, Anayasada ifadesini bulmuş, bir Anayasa müessesesi haline gelmiştir. Halbuki, 1322 sayılı Kanuna istinat eden Divan görüşü ise, Anayasamızdan önceki döneme aidolan bir zamanı ve bir hususu kapsamaktadır. 1322 sayılı Kanunun 1 ve mütaakıp maddelerinde hangi hususların Resmî Gazetede derç edileceği tesbit edilmiştir. Fakat, Divanın üzerinde her halde durmadığı veyahut dikkate almadığı bir husus var. Resmî Gazete ile yayınlanacak olanlar sayıldıktan sonra «... gibi kamuyu ilgilendiren hususlar...» denmektedir. Yani, musarrah değildir, tahdidî değildir. 1322 sayılı Kanun. 1322 sayılı Kanunun 1 nci maddesi Resmî Gazete ile yayınlanacak hususları sayar ve «... gibi kamuyu ilgilendiren konular...» der. Sözlü sorular, yazılı sorular, araştırma, soruşturma, Dilekçe Karma Komisyonu ve Sayıştay raporları şüphesiz ki, öncelikle ve özellikle kamuyu ilgilendiren konulardır. Kaldı ki, bizim İktüzüğümüzün 115 nci maddesi, Resmî Gazete ile bütün görüşmelerin yayınlanmasını da öngörmektedir. Yani, Resmî Gazete, - bizim siyasi ve yasama hayatımızda - Anayasa müessesesi haline geldikten sonra, İktüzüğümüz Resmî Gazetede yayınlamayı da öngörmüştür.

Yasama organlarının, özellikle Cumhuriyet Senatosunun bütün görüşmelerinin, Resmî Gazete ile ilân edilmesindeki güçlüğü anlarım, ama denetimle ilgili ve kamuyu ilgilendiren bu hususların Resmî Gazetede yayınlanmasında sayılamayacak kadar çok fayda vardır. Vatandaşların, ister münevver olsun, ister olmasın bütün vatandaşların bu ülke içerisinde düşünen bütün insanların, okuyan bütün insanların Resmî Gazeteyi takib ederek bilgi sahibi olmasında büyük faydalar vardır. Eğer biz,

gerçek bir demokrasiyi istiyorsak, bunun şartlarını yavaş yavaş yerine getirmeye mecburuz. Resmî Gazetenin geçen yıla kadar yıllık ücreti 45 lira idi. Bugün - bilmem bilir misiniz - 150 liraya çıkmış bulunmaktadır ve günlük çıkar. 150 lira yıllık abone ücreti az bir miktar değildir. Bunun miktarı daha da çoğaltılabilir, yani bu abone bedeli artırılabilir. Yasama organının; sözlü ve yazılı soruları, soruşturma ve araştırma önermeleri, Sayıştay raporları, Karma Dilekçe Komisyonu raporları kamuyu yakından ilgilendirir. Görüyorsunuz, zaten Karma Dilekçe Komisyonu raporlarını görüşemiyorsunuz. Vatandaşlar, Parlâmentonun çalışma tarzını ve şeklini görürlerse, hakikaten çok güç durumda kalırız. Çalışmayan bir Parlâmento, en az çalışan bir Parlâmento var. En çok çalışması lâzımgelen bir Parlâmentoyu en az çalışan bir Parlâmento olarak görüyoruz. İstrap duyarak ifade edeyim ki, bu Parlâmentoyu, -Cumhuriyet Senatosu ile Millet Meclisi ile - bu dönemdeki Parlâmentoyu, çok iş görmiyen yahut en az iş gören bir Parlâmento olarak nitelersem, beni haksız görmeyin. Çünkü, Karma Dilekçe Komisyonunda, vatandaşların binleri aşan, 20 000 i geçen dilekçeleri mevcut - bunlar hiçbir işleme tabi tutulmaz, yahut az işleme tabi tutulur - ve bunların henüz biz, bu dönemki görüşmelerde, bir tekini dahi görüşmemişizdir. Çalışmalarımızın dördüncü ayındayız bir tek sözlü soru görüşebildik ki o da bana nasiboluyor şimdi, şu anda; o da Başkanlık Divanı ile olduğu için görüşebiliyoruz. Bir Parlâmentoda, dört ay içerisinde, bir sözlü soru, bir genel görüşme, bir araştırma önergesi görüşebilmişiz, yani nazar boncuğu gibi, her birinden şimdiye kadar birer tane görüşmüşüz. Bunlar büyük bir çoğunluk da teşkil etmeyecektir. Böylesine görevlerini çok az yerine getiren bir Parlâmentoda, bunların bir güçlük teşkil etmeyeceği aşîkârdır. Yani, bu denetimle ilgili konular Resmî Gazetede çarşaf çarşaf yer alacak, bunun neşri de büyük bir mesele olacaktır endişesi de söz konusu değildir. Örnek verdim, dört ay içerisinde her birinden bir tane görüşebilmişiz; bir ikincisinin örneği henüz mevcut değildir.

Kısaca ifade edeyim, Anayasamızın 87, 93, 107 ve 113 nci maddeleriyle artık Resmî Gazete, bir Anayasa müessesesi haline gelmiştir. Bu Anayasa müessesesi içerisinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimle ilgili konularının yer alması, kamuyu ilgilendirir mi, ilgilendirmez mi? Önemli konu budur. Başkanlık Divanı ile şimdi anlaşmazlık içinde bulunduğumuz husus budur. Başkanlık Divanı, bunu kamuoyunu ilgilendiren konu olarak görmüyor ve Resmî Gazetede ilânına taraftar değil. Tahdididir diyor; 1322 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddesinde konulan tahdididir diyor. Hayır tahdidî değildir. Sayılmıştır ve sonunda diyor ki, «... gibi kamuyu ilgilendiren konular...» Çok önce çıkmıştır 1322 sayılı Kanun ki sıhhatim ve vaktim müsaidolsa bunu değiştiren bir teklifi de getiririm. Ama, değiştirilecek o kadar çok konu vardır ki, bunu getirmeye benim ne zamanım, ne de sıhhatim müsaidolacaktır. Hamiyet sahibi bir arkadaş keşke bu teklifi yapsa, yahut divanlarımız bunu getirseler. Bu suretle 1322 sayılı Kanun değişse ve bir yasa hükmü haline gelse de bunlar neşredilse. Ama, İhtizüğümüzün 115 nci maddesi ile yürürlükte bulunan 1322 sayılı Yasanın 1 ve 2 nci maddeleri, demin saydığım yasa ile ilgili, kamuyu ilgilendiren bu konuların neşrine engel değil; bilâkis neşrine yardımcı birer unsurdur. Ama, Divanımız bunu lüzumlu saymamıştır. Eh, ben de bunu bu şekilde ifade ederim. Uzun yıllar sonra, bir hamiyet sahibi çıkar, böyle bir yasa değişikliği getirir; yahut bizim bu hikâyemizi, bizim buradaki bu talebimizi, 20 - 30 yahut 100 sene içerisinde, zabıt ceridesi içerisinde belki Türkiye'de 5 - 6 kişi okur ve geçer gider. Biz Türkiye'nin yasama hayatını bu şekilde istemiyoruz. Asıl görüş ayrılığı burada, ama tabî ki burada şimdi bu tartışma konusu değildir.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

Gerek Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu, gerekse Dilekçe Karma Komisyonu üyelikleri için yapılan seçime 82 sayın üyenin katılmış olduğu anlaşılmıştır.

Ekseriyet olmadığından ve vakit de dolmuş bulunduğundan, birleşimi 25 . 2 . 1971, yarınki Perşembe günü saat 15,00 te toplan-

mak üzere kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,40

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in, Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğü tarafından GİMA'ya verilen pas biletlerine dair yazılı soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Nahit Mentеше'nin cevabı. (7/692)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki soruların Ulaştırma Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygı ile rica ederim.

Mehmet Özgüneş

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi

Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğünce bâzi kimselere tahsis edilen bedava biletlerin (Pas biletlerin) hangi kıstaslara göre tahsis edildiğini 5 Nisan 1970 tarihli yazılı soru önergemle öğrenmek istemişim.

Ulaştırma Bakanı Sayın Nahit Mentеше, 3 . 7 . 1970 gün ve Sivil Havacılık Dairesi Başkanlığı 5z - 3/HNK - 2231 sayılı cevaplarında bu biletlerin,

- Türk Hava Yollarının kendi talimatlarına,
- Hükümet emirlerine,
- Milletlerarası Nakliyat Birliği (IATA) kararlarına, göre tahsis edildiğini bildirdiler.

Soru : 1.

GİMA Genel Müdürlüğünün U. No. 8/152, N. No. 1202 sayılı, Ticaret Bakanlığının 12 . 5 . 1970 gün ve 1/201 sayılı yazılarında da belirtilmiş olduğu gibi, GİMA Genel Müdürlüğü tarafından 16 Şubat 1969 - 17 Mart 1969

Tarihleri arasında Suudi Arabistan, Kuveyt ve Lübnan'da dış ticaret araştırmaları yapmakla görevlendirilen ve bu hizmeti için kendisine yolluk verilmiş olduğu yukarıda sözü edilen yazılarda açıklanan Diyanet İşleri Başkan Yar-

dımcısı Vekili Yaşar Tunagür'e 16 Şubat 1969 tarihinde Ankara - Cidde arası için tahsis edilmiş bulunan pas bileti bu kıstaslardan hangisine göre tahsis edilmiştir?

Soru : 2.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili ve GİMA Genel Müdürlüğü dış ticaret uzmanı Yaşar Tunagür'e çeşitli zamanlarda iç ve dış hatlarda tahsis edilen pas biletler hangi şahsın veya makamın emri ile tahsis edilmiştir? Bu hususta yazılı bir emir varsa, tarih ve sayısı nedir?

Soru : 3.

Yaşar Tunagür'e çeşitli zamanlarda iç ve dış hatlar için tahsis edilen pas biletler hangi talimatın hangi maddesine göre tahsis edilmiştir?

Soru : 4.

788 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ve 657 sayılı Kanuna aykırı olarak, bir ticaret şirketi tarafından dış ticaret etütleri ile görevlendirilen ve bu hizmet için yolluk alan Yaşar Tunagür'e tahsis edilmiş bulunan pas biletlerin tahsis şekli Ulaştırma Bakanı tarafından tasvibedilmekte midir? Tasvibedilmiyorsa ilgililer hakkında ne gibi işlemler yapılmıştır?

3 . 2 . 1971

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

ilgi : Cumhuriyet Senatosu Genel Sekreterliği Kanunlar Müdürlüğünün 17 . 10 . 1970 gün ve 10766/7 - 692/8690 sayılı yazıları.

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Mehmet Özgüneş'in 7 . 10 . 1970 tarihli yazılı soru önergesinde yer alan hususlar ile, bunlara ait cevaplar aşağıda açıklanmıştır.

Soru : 1. — GİMA Genel Müdürlüğünün U. No. 8/152, N. No. 1202 sayılı, Ticaret Bakanlığının 12 . 5 . 1970 gün ve 1/202 sayılı yazılarında da belirtilmiş olduğu gibi, GİMA Ge-

nel Müdürlüğü tarafından 16 Şubat. 1969 - 17 Mart 1969 tarihleri arasında Suudi Arabistan, Kuveyt ve Lübnan'da dış ticaret araştırmaları yapmakla görevlendirilen ve bu hizmeti için kendisine yolluk verilmiş olduğu yukarıda sözü edilen yazılarda açıklanan Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili Yaşar Tunagür'e 16 Şubat 1969 tarihinde Ankara - Cidde arası için tahsis edilmiş bulunan pas bileti bu kıstaslardan hangisine göre tahsis edilmiştir.

Cevap : 1. — 1969 yılı Hac mevsimi dolayısıyla, gerek hacı miktarının artmasında ve gerekse Hac faaliyetlerinde yardımcı olarak müessese ve şahıslara her uçakta 3 ten fazla olmamak üzere pas bileti verilmesi hususu 18 . 12 . 1968 gün ve 487 sayılı THY İdare Meclisi kararı ile kabul edilmiştir.

Hacı namzetlerinin THY uçakları ile seyahatlerini temin etmek üzere, din adamlarının tavsiye ve telkinlerinden yararlanmak isteyen şirket yetkilileri, yolculuk esnasında uçaklarda din görevlilerinden de bulundurmamak suretiyle seyahati diğer vasıtalara nazaran daha cazip hale getirmeyi uygun bulmuştur.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili Yaşar Tunagür'e de mezkûr maksatla, yukarıda zikredilen İdare Meclisi kararına istinaden 22 . 1 . 1969 tarihinde Ankara - Adana - Cidde - Adana - Ankara arasında geçerli olmak üzere pas bileti verildiği, yapılan tetkikten anlaşılmıştır.

Adı geçen şahsına verilen pas biletini Gima T. A. Ş. Genel Müdürlüğünün resmî görev seyahatinde istimal ederek, bilet ücretini tahakkuk ettirip adı edilen Genel Müdürlükten almış olduğu hususuna yazılı soru önergesi ile muttali olunmuştur.

Soru : 2. — Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili ve Gima Genel Müdürlüğü Dış Ticaret Uzmanı Yaşar Tunagür'e çeşitli zamanlarda iç ve dış hatlarda tahsis edilen pas biletler hangi şahsın veya makamın emri ile tahsis edilmiştir? Bu hususta yazılı bir emir varsa tarih ve sayısı nedir?

Cevap : 2. — Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili Yaşar Tunagür'e,

a) 18 . 12 . 1968 gün ve 487 sayılı İdare Meclisi kararına istinaden 22 . 1 . 1969 tarih-

de THY Genel Müdürü Hüseyin Yeğin ve Genel Müdür Yardımcısı Vedat Alpaslan imzalarıyla, 1. maddede yer alan yurt dışı,

b) 1970 Hac mevsiminde Hac mevzuunda ilgililerle görüşmek üzere Ankara - İstanbul - İzmir - Ankara için pas Talimatının ikram faslından Genel Müdür Orhan Batı ve Genel Müdür Yardımcısı İbrahim İldir imzalarıyla yurt içi, Pas biletlerinin verildiği tesbit olunmuştur.

Soru : 3. — Yaşar Tunagür'e çeşitli zamanlarda iç ve dış hatlar için tahsis edilen pas biletler hangi Talimatın hangi maddesine göre tahsis edilmiştir?

Cevap : 3. — Yaşar Tunagür'e IATA kaide-leri dışında kalan Hac seferlerinde geçerli yurt dışı pas bileti THY İdare Meclisininin 18 . 12 . 1968 gün ve 487 sayılı kararı uyarınca; yurt içi pas bileti ise, THY Anonim Ortaklığı El Kitabı 10 - 001 Pas Talimatının 8 nci maddesine göre ikram faslından tahsis edilmiştir.

Soru : 4. — 788 Sayılı Kanunun 8 nci maddesine ve 657 Sayılı Kanuna aykırı olarak, bir Ticaret Şirketi tarafından Dış Ticaret etütleri ile görevlendirilen ve bu hizmet için yolluk alan Yaşar Tunagür'e tahsis edilmiş bulunan pas biletlerin tahsis şekli Ulaştırma Bakanı tarafından tasvibedilmekte midir? Tasvibedilmiyorsa ilgililer hakkında ne gibi işlemler yapılmıştır?

Cevap : 4. — 1 nci maddede izah olunduğu üzere, Hac mevsiminde THY Anonim Ortaklığı lehine yaptığı faydalı çalışmalara cemile olmak ve uçaklarda yolcularla birlikte din görevlilerinin de seyahatini mümkün kılmak gayesiyle Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Vekili Yaşar Tunagür'e tahsis edilen pas biletinin, Gima Genel Müdürlüğü hesabına yapılan resmî görev seyahati ile hiçbir alâkası mevcut değildir.

Adı geçen şahsına verilen pas biletini Gima Genel Müdürlüğünün resmî görev seyahatinde kullanarak bilet ücretini almış olması hususu vazife yönünden Ulaştırma Bakanlığını ilgilendirmemesi nedeniyle bu konuda mütalâa serdine imkân görülememiştir.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

Orhan Tuğrul

Ulaştırma Bakanı

31 . 12 . 1970

2. — *Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Kasım Gülek'in, gazetelere verilen ilânlara dair, yazılı soru önergesi ve Başbakan adına Devlet Bakanı Turhan Bilgin'in cevabı (7/717)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlişik suallerin Başbakanlıktan, yazılı cevap ricası ile sorulmasına yüksek delâletinizi rica ederim.

Saygılarımla,

Kasım Gülek

1. 1970 yılında resmî ilân olarak gazetelere ne miktar ödenmiştir? (Yekûn olarak ayrı bütçelerdeki miktarın ne tuttuğu)

2. 1970 yılında başlıca dört şehrimizde (Ankara, İstanbul, İzmir, Adana) hangi gazeteye ne miktar resmî ilân ödenmiştir?

3. Basın ilân Kurumu, ilânın önemine göre önemli ilânlar çok okunan gazetelere verme gibi bir kıstas tatbik etmekte midir? Etmiyorsa, ilân tevziindeki kıstası nedir?

Sayı : 6.01/216

22 . 2 . 1971

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 5 . 1 . 1971 tarihli ve Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 7/718-10919/9262 sayılı yazıları :

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Kasım Gülek'in Başbakanlığa tevcih ettiği ve Başbakanlık makamınca Bakanlığımca cevaplandırılması uygun görülen resmî ilânlarla ilgili yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Gereği için saygılarımla arz ederim.

Turhan Bilgin
Devlet Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Sayın Kasım Gülek'in resmî ilânlarla ilgili 31 . 12 . 1970 tarihli yazılı soru önergesinin cevabı :

Resmî ilânlar, bilindiği üzere, Millî Birlik Komitesince 2 Ocak 1961 tarihinde kabul edilip 9 Ocak 1961 tarihinde Resmî Gazetenin 10702 sayılı nüshasında yayımlanan 195 sayılı Kanun gereğince Basın - ilân Kurumu tarafından dağıtılmaktadır. Kamu tüzel kişiliği niteliğinde olduğu sözü geçen kanunun birinci maddesinde belirtilen bu Kurum üzerinde Hükümetin denetleme yetkisi olmakla beraber, yine aynı kanunun 14 ncü maddesine

göre bu yetki Kurumun hesap ve muamelelerini denetlemek suretiyle kullanılmakta ve yetki «Kanun, yönetmelik ve Genel Kurul kararlarına uymayan muameleler» e munhasır bulunmaktadır.

Kurum Genel Kurulunun, kanunun 5 ncü maddesinde 32 kişiden kurulması öngörülmüş olup kuruldaki Hükümet temsilcileri çeşitli bakanlıklardan 8 kişidir. Resmî ilânların nasıl dağıtılacağını, resmî ilân alacak mevkutelelerin niteliklerini tesbit yetkisi aynı kanunun 32 ncü ve 34 ncü maddeleri gereğince bu genel kurula verilmiştir.

Bu itibarla, soru önergesi muhteviyatı Basın - ilân Kurumu Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmiş ve verilecek cevaba esas olmak üzere gerekli bilgiler bu Kurumdan istenmiştir.

Basın - ilân Kurumu Genel Müdürlüğünden alınan 25 Ocak 1971 tarihli ve 62/187 sayılı cevabın tasdikli bir sureti ile iki ekinin tasdikli suretleri ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Turhan Bilgin
Devlet Bakanı

Basın ilân Kurumu

Genel Müdürlüğü

İstanbul

Kont. 62

Sayı : 187

Başbakanlık

Basın - Yayın Genel Müdürlüğü

Enformasyon Değerlendirme Başkanlığına

Ankara

ilgi : 20 . 1 . 1971 gün ve 52/320 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Kasım Gülek'in ilgi yazınız ekinde gönderilen yazılı önergesindeki soruların cevapları aşağıdadır :

1. 1970 yılında Kurumumuz aracılığı ile gazetelere verilen resmî ilân tutarı 44 333 784,50 liradır. (Bu miktarın ayrı bütçelerdeki miktarının ne tuttuğu Kurumumuzca bilinmemektedir.)

2. 1970 yılında Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da gazetelere ödenen resmî ilân tutarı ekli listede gösterilmiştir.

3. Resmî ilânlar, bu ilânları yayınlamaya hak kazanmış gazetelere kontenjanları oranında verilmektedir.

Önemli ilânların çok okunan gazetelere verilmesi gibi bir kıstas uygulanması mümkün olamamaktadır.

Saygılarımla.

Genel Müdür
Sabahattin Selek

1970 yılında Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana gazetelerinde yayınlanan resmî ilânlar

1970 yılında
yayımlandığı
resmî ilân
tutarı.
Lira

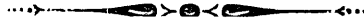
Gazete Adı	Yayın Yeri	Nev'i	Lira
Akşam	İstanbul	Günlük Siyasi	1 290 165
Bizim Anadolu	»	» »	1 094 400
Babıalide Sabah	»	» »	1 070 065
Bugün	»	» »	1 371 915
Cumhuriyet	»	» »	1 363 465
Dünya	»	» »	1 071 140
Ekspres	»	» »	1 079 975
Günaydın	»	» »	210 795
Haber	»	» »	1 098 365
Hergün	»	» »	1 110 425
Hürriyet	»	» »	464 435
Milliyet	»	» »	1 001 075
Son Havadis	»	» »	1 373 845
Son Saat	»	» »	1 096 630
Tercüman	»	» »	612 600
Yeni Gazete	»	» »	1 094 885
Yeni İstanbul	»	» »	1 339 285
Apoyevmatini (Rumca)	»	» »	60 610
Embros (Rumca)	»	» »	59 757
Jamanak (Ermenice)	»	» »	61 311
Journal (Fransızca)	»	» »	60 975
Marmara (Ermenice)	»	» »	58 690
Ekonomi	»	Günlük Ticari	830 940
Günlük Ticaret	»	» »	831 245
İstanbul Postası	»	» »	831 590
Olaylarla Yenigün	»	» »	305 430
Türk İş Gücü	»	Günlük Meslekî	265 368
Yeni Asya (Yeni yayım)	»	» Siyasi	436 200

ADANA

Çukurova	Adana	Günlük Siyasi	195 244
Vatandaş	»	» »	218 867
Yeni Adana	»	» »	297 973

1970 yılında
yayımlandığı
resmî ilân
tutarı.

Gazete Adı	Yayıml Yeri	Nev'i	Lira
Adalet	Ankara	Günlük Siyasi	1 109 550
Ankara Ekspres	»	» »	929 727,50
Başkent	»	» »	913 117,50
Hür Anadolu	»	» »	932 662,50
Halkçı (Medeniyet)	»	» »	901 609,50
Tasvir	»	» »	987 717,50
Ulus	»	» »	1 159 555
Vatan	»	» »	927 337,50
Yeni Gün	»	» »	879 022,50
Yeni Tanın	»	» »	905 057,50
Zafer	»	» »	930 741
Ankara Ticaret Postası	»	Günlük Ticari	714 785
Bugün Ticaret	»	» »	701 197,50
İktisat ve Piyasa	»	» »	697 612,50
İş ve Ekonomi	»	» »	710 162,50
İnkılâp	»	» »	669 317,50
İş Alemi	»	» »	704 950
Gündem	»	Günlük Meslekî	237 354,50
Devrim	»	» »	79 065
Daily News (İngilizce)	»	Günlük Siyasi	99 737,50
Ege Ekspres	İzmir	Günlük Siyasi	698 646,50
Ege Telgraf	»	» »	679 958
Demokrat İzmir	»	» »	700 072,50
Yeni Asır	»	» »	859 465
Ege Ekonomi	»	Günlük Ticari	535 280
Ticaret	»	» »	702 820

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

44 NCÜ BİRLEŞİM

24 . 2 . 1971 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ile Dilekçe Karma Komisyonuna üye seçimi.
2. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.
3. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Cumhuriyet Snatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın araştırma, sözlü ve yazılı soru önermelerinin Resmî Gazete'de yayımlanması hususunda ne düşünüldüğüne dair Cumhuriyet Senatosu Başkanından sözlü sorusu (6/558)
2. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın, üç ilçeyi Maraş'a bağlayan yolun asfalt yapımına dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/529)
3. — Cumhuriyet Senatosu Sivas Üyesi Hüseyin Öztürk'ün, İsmetpaşa Kız Sanat Enstitüsünün isminin değiştirilmesine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/540)
4. — Cumhuriyet Snatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, İstanbul nâzım plânlarına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/550)
5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Haydar Tunçkanat'ın, 21 Ekim 1970 tarihinde Gümrü Hava Alanına inen U - 8 Amerikan uçağına dair Başbakanından sözlü sorusu (6/551)
6. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bir yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmemesine dair Başbakanından sözlü sorusu (6/552)
7. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dilkeçligil'in, Tevfik Fikret Lisesine dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/553)

8. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Anayasa Mahkemesince iptal edilen Belediye Gelirler Kanununun bâzı hükümlerine dair Adalet Maliye ve İçişleri bakanlarından sözlü sorusu (6/554)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Halil Özmen'in, Tilikilik Devlet Üretme Çiftliği ve Malatya Devlet Üretme Çiftliğinin orman ve ziraat fakülteleri haline getirilmesine dair Tarım ve Millî Eğitim bakanlarından sözlü sorusu (6/522)

10. — Cumhuriyet Senatosu Kırşehir Üyesi Halil Özmen'in, Kırşehir ilinin merkez ilçesine bağlı Boztepe kasabasına açılan ortaokula dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu. (6/525)

11. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dilkeçligil'in, Kâhta ilçesi Göçeri Köyünde kurulan ziraat okuluna dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/555)

12. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ahmet Yıldız'ın, Akdeniz Gübre Sanayi Anonim Ortaklığına dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/556)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dın, İktüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441) (Dağıtım tarihi : 1 . 6 . 1970)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)

3. Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı : 1443) (Dağıtma tarihi: 2 . 3 . 1970)

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasamızın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanınının 1 Haziran 1970 tarih ve 28 sayılı Kararı.

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465) (Dağıtma tarihi : 23 . 7 . 1970)

6. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul Sağmalcılar ve Esenler mıntıkalarında vukubulan Kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mıntıkalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

8. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lûtfi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin gecekondu önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/39)

11. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)

12. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi :14 . 12 . 1970)

13. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, Amerikalı yazar John Hughes'in basında çıkan Afyon kaçakçılığı ile ilgili bir demecine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/41)

14. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)

15. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, Bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi (10/43)

16. — İller Bankası ve Banka tarafından tesis edilen Simel Şirketinin sorumlu kişileri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/31) (Dağıtma tarihi : 23 . 1 . 1971)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarılarının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/275; Cumhuriyet Senatosu 1/1173) (S. Sayısı : 1522) (Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1971).